

IZR. TANÜGYI ÉRTESÍTŐ

A szerkesztésért felelős: Kornfeld Gyula.

Megjelenik **minden hó 1-én.** — Kiadja az „**Orsz. Izr. Tanító-egyesület.**“ — Előfizetési ár nem tagok számára egész évre 4 korona. — Az egyesület tagjainak díjmentesen jár. — Az előfizetési pénzek és tagsági díjak **Györi Adolf** egyesületi pénztároshoz, VI. Eötvös-utca 6. szám, küldendők. Szerkesztőségi iroda: VII., Sip-utca 12. szám.

TARTALOM: A tanítóság lakbérügye. Irta — rd — A közoktatásügyi miniszter jelentése. Irta Adler Simon. — A hitoktatók nyugdíja Irta Klein Gyula — Egyesületi életünk. Irta Klein Mór. — Rossz szokások az iskolában Irta Rózsa Ede. — Tárcs: Maimonidesz emlékezte Irta Büchler Hugó. — Egyesületi élet. — Könyvismertetések. Hírek iskoláink életéből. — Vegyesek. — Hirdetések.

A tanítóság lakbérügye.

Kellemes hírrel lepte meg a kormány felhivatalos lapja az év utolsó napján az állami tanítóságot, hírt adván a közoktatásügyi miniszter legújabb rendeletéről, mely végre méltányosan rendezi a tanítóság legkisebb csoportjának, az állami tanítóságnak lakbérügyét. A közlemény következőképpen hangzott

A tanítók lakpénzének rendezése. A vallás- közoktatásügyi miniszter legújabb kibocsátott rendeletével a kisdudovónőknek tanítóknak lakpénzügyeit rendezte. Az új rend 1905. január 1-én lép életbe. Ezen szabályzat szerint az állami tanítók, tanítónok kisdudovók a XI. fizetési osztályba tartozó állami tisztviselők lakpénzének megfelelően, vagyis az első polgári lakberosztályba sorozott helyeken évi 600 koronában, a II. lakberosztályba sorozott helyeken évi 420 koronában, a III. lakberosztályba sorozott helyeken évi 360 koronában, a IV. lakberosztályba sorozott helyeken évi 300 koronában végre a be nem sorozott helyeken (kisközségek, falvak) évi 200 koronában állapíttatik meg. E lakpénz-rendezésére csak az 1905. évre kerek 80.000 koronát igényel. Az erre vonatkozó utalvány-rendeletek már dec. 29-én é. 30-án szétmentek és így újévre ki ki megkapja a maga lakpénz-többletét.

Helye. a törvény szellemének megfelelő intézkedés, ez, mely végre az életkörülményeket számbavevő rendet teremtett az állami tanítók mellékilletményeire, a lakbérre vonatkozólag.

Az 1868. évi XXXVIII. t. az 1876. évi XXVIII. t.-c. és az ez utóbbi végrehajtása tárgyában 1876. évi szeptember hó 2-án 20.311. sz. a. kiadott Utasítás 13. §-a é. végre az 1893. évi XXVI. t.-c. annak végrehajtása tárgyában 1894. évi március 2-án 10.000. sz. a. kiadott Utasítás 1. §-a világosan kijelentik ugyan, hogy a tanítót törzsfizetésén kívül egy legalább két tisztessége. padozott szobából, konyhából és kamrából álló lakás és egy negyed holdnyi kert használata, illetve haszonélvezete illeti meg. Elrendelik egyszer-

smind, hogy „ha az iskolafentartók nem rendelkeznek ily tisztessége lakással és legalább negyed holdnyi kerttel, melyet a rendes tanító használatára, illetve haszonélvezetére adhatnának, akkor ezen járandóságoknak *a helyi viszonyok szerint* megállapított évi pénzegyenértékét tartoznak az illető tanító (tanítónő) részére biztosítani.

Könnnyen megoldható volt tehát mindenkor a kérdés, ahol az iskolafentartó a lakást természetben adhatta a tanítónak, baj mindenkor csak ott volt és érzékeny károsodást akkor szenvedtek a tanítók, é. ilyen volt az esetek legnagyobb része mikor az iskolafentartónak a természetben adott lakás helyett annak pénzegyenértékét kellett volna kiszolgáltatnia. Az Utasítások t. i. ezekre az esetekre vonatkozólag nem határozták meg kifejezetten, hogy mely hatóság legyen az, mely ezen pénzegyenértéket a helyi viszonyok szem-meltartásával megállapítsa. Az iskolafentartók tehát ez esetekben teljesen önkényüleg jártak el.

Ezeket az eseteket rendezti a vallás- és közoktatásügyi miniszter legújabb rendelete, de sajna csak az állami tanítókra vonatkozólag, egy szóval sem említvén fel a túlnyomó többség, a nem állami tanítók ebbeli sérelmeit. Amily örvendetes tehát ez a rendelet helye, intenciói miatt, ép oly káros a tanítóság zömére nézve, mert a törzsfizetésen kívül most a lakbér ügyében is lényeges különbséget teremt állami és nem állami tanítók között. Konsolidált viszonyokat létesít az állami tanítóság illetményei ügyében és figyelmen kívül hagyja a nem állami tanítókra évtizedek óta súlyosan nehezedő lakbér-sérelmeket.

De a dolgok ilyen állása mellett is megnyugvást meríthetnénk e rendeletből, ha ez tanuságot tenne egyszersmind arról, hogy a közoktatásügyi kormány a felebbezés folytán felülvizsgálatra hozzá került, nem állami tanítókat illető lakbérügyeket az ezen rendeletben lefektetett elvek szerint ítélné meg. De egy adott esetből kifolyólag ép ennek ellenkezőjéről győződünk meg.

Éppen az új rendelet megjelenése idejében hallottunk eperjesi kartársainknak lakbérügyéről, melyet *Székely* Adolf eperjesi tagtársunk levélben közölt velünk. A miniszteriumnak ez ügyben hozott döntése pedig ríkító ellentétben áll az új rendelet intencióival.

De hadd mondjuk el az esetet, ahogy azt nevezett tagtársunk velünk közölte:

Az Eperjesen működő össze. néptanítók akcióba léptek, hogy iskolafentartóiktól a törvény követelményeinek és a helyi viszonyoknak megfelelő, az eddiginél magasabb lakbérilletményt kapjanak. Miután az iskolafentartók a kérést megtagadták, az eperjesi tanítók a sárosvármegyei közigazgatási bizottsághoz fordultak jogorvoslatért. Ez az iskolafentartókat végzésileg arra utasította, hogy a tanítók kérését, kik eddig a helyi viszonyoknak sehogyssem megfelelő 100 és 200 korona közt váltakozó lakbéráltalányt huztak, teljesítsék. Ezt a határozatot az iskolafentartók a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumhoz felebbezték. Az eperjesi orth. hitközség nevében annak elnöke, *Moskovits* Mór adta be a felebbezést, melyet a miniszterium következőképpen intézett el.

„A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterium 1904. évi november

hó 28-án 95733. szám alatt kelt, a Sárosvármegye közigazgatási bizottságához intézett rendeletének másolata

Férfi évi március hó 14-én, 393. sz. a. hozott azon határozatát, mellyel az eperjesi izr. iskola fentartó orth. izr. hitközséget az iskolánál alkalmazott tanítók részére biztosított lakpénzének a helyi körülményeknek megfelelő mérvben való felemelésére kötelezte, Moskovits Mór eperjesi izr. hitközségi elnök felebbezésére tárgyalás alá vevén, azt olyképp változtatom meg, hogy kötele. az iskolafentartó az általa alkalmazott összes tanítók lakbérilletményét az 1893. évi XXVI. t.- 1. §-ában, illetve az ezen törvény végrehajtása tárgyában kiadott 10.000 sz. rendelet 1. §-ában meghatározott módon figyelemmel évi összjavadalmukra kiszolgáltatni, mert ezen illetmény a tanítókat minden körülmények között megilleti, még akkor is, ha díjlevelükben biztosítva nem volna. Másrészt azonban, ha a tanítók a törvényben meghatározott minimumnál akár fizetésben, akár bárminemű más tanítói illetményben többet élveznek: ezen többlet a lakbérilletménybe betudandó. Mert a tanítói lakbérilletmények megállapítása az egyéb illetményekre való tekintettel s azok figyelembevételével történik: úgy, hogy az össze illetményeknek együttvéve kell a törvényben meghatározott minimalis járandóságot kitenni. Erről a bizottságot f. é. május hó 10-én, 705. sz. a. kelt jelentése mellékleteinek visszazárásával további eljárás végett értesítem. Bpest, 1904. november hó 28-án. A miniszter megbízásából *Halász* s. k. miniszteri tanácsos.

Ime egy hónappal az új rendelet megjelenése előtt a miniszterium felekezeti tanítók lakbérügyében így ítél, olyan esetben, mikor a közigazgatási bizottság a lakbér felemelésének kérését jogosnak mondja ki. E végzésben a miniszterium a lakbérátalány felemelésének jogosságát nem is vitatja, de igenis kijelenti, hogy az ki van egyenlítő a törzsfizetésnek a törvényes minimumot túlhaladó részével. Ez a felfogás pedig lényegében nem más, mint törzsfizetés-redukálás, annak ellenére, hogy ezt az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. 144. §-a meg nem engedi é. hogy ezt a magasabb törzsfizetést az eperjesi tanítók díjlevelük alapján tehát szerződészerűleg huzzák.

És bár, így nézve a dolgot, nagyon is sérelmesnek látszik a döntés, ez a miniszteri végzés, sajnos, formailag helyes, mert az 1893. XXVI. t.-c. utasítását tartja szem előtt.

Ez a törvény, vagy még inkább ennek az utasítása, melyet mi tanítók egyszerűen Csáky-féle rendeletnek nevezünk, ez a kútforrása a lakbérbajoknak és az ezekből folyó sérelmeknek. De ez a rendelet még mindig érvényben van, és így a miniszter csak ennek alapján hozhatta a kérdése végzést.

De az ügy jobb megértésére rekapitáljuk mindazt, ami e rendelet megjelenése óta történt.

Az 1893. évi XXVI. t.-c. 1. §-a a tanítói fizetésekről illetményekről szól. Ennek végrehajtása ügyében a tanfelügyelők akkor mindenhol összeírták a tanítók fizetéseit és jelentést tettek a miniszteriumban arról, hogy a legtöbb zsidó tanítónak nincs sem természetben élvezett lakása, sem lakbérilletménye. Erre Csáky Albin gr. akkori közoktatásügyi miniszter 1893. évi 62.876 sz. a. rendeletet adott ki, hogy „az újonnan felveendő tanítói díjlevelekben a köz-

igazgatási bizottságok a helyi viszonyoknak megfelelő és hatósági bizonyítvánnyal támogatott összeget a lakpénz fejében kötelesek leszámítani, úgy azonban, hogy az így megállapított összeg a fizetés $25\frac{0}{6}$ -ánál nem lehet magasabb.“ Ezt a felfogást általánosította azután a miniszter, midőn a nevezett törvényekhez 1894. év március 2-án, 10.000 sz. a. k. Utasításában azt mondja, hogy „a tanítói lakbérilletmények megállapítása az egyéb illetményekre való tekintettel és azok figyelembevételével történik úgy, hogy az összes illetményeknek együttvéve kell a törvényben meghatározott minimalis járandóságot kitennie.“

Igy történt aztán országszerte, hogy a zsidó tanítók törzsfizetéseinek egy részét, $15 - 25\frac{0}{6}$ -át megtették egyszerűen lakbérnek és így nemcsak elűtötték őket a jogos külön lakbértől, de jól megszolgált és évtizedes befizetéssel megszerzett nyugdíjigényeiknek körülbelül egy ötödrésztől is. Dicséretes kivételt képezett az a néhány hitközség, mely ebben az időben, tanítóik kérelmére, humánus tanfelügyelők felvilágosítására, lapunk panaszló és kérő cikkeire lakbért szavazott meg tanítóinak. De a tanítóóság nagyobb része kénytelen volt elszenvedni a miniszteri rendelet okozta károkat. Egyesületünk akkor memorandumban fordult a miniszterhez, elpanaszolta a zsidó tanítóóságot ért sérelmet, kérte a jogorvoslást, de hiába, a miniszter a fent idézett törvényre é. annak utasítására hivatkozva, elutasította kérésünket.

Nem egy közgyűlésünkön, vagy fiókköri ülésünkön vetődött fel ismét és ismét ez a fájó kérdés. Legutóbb az északkeleti fiókkör Sátoraljaujhelyen tartott utolsó ülésén. Ennek határozatából egyesületünk vezetősége újra foglalkozott ez ügygel és elsősorban megállapítani kívánta, hogy esetenként milyen mérvű a szenvedett sérelem. Ecélből felkértük a fiókköri elnököket — vidéki választmányi tagokat, hogy hivatalos kimutatások alapján állítsák össze a zsidó tanítók fizetési táblázatát. Ez az összeírás még folyik é. eddig csak két fiókkör elnöke küldte be adatait.

De az egész idő alatt mindig csak oly esetekről volt szó, midőn a djlevélben nem volt lakbér feltüntetve — ezt hivatalosan a törzsfizetésből vonták le. Az eperjesi kartársak ügye más. Ők kaptak lakbért, de ez a helyi viszonyoknak nem volt megfelelő. Az — kérésük is jogos, mert hiszen a lakbéráltalánynak a helyi viszonyoknak megfelelőnek kell lennie. Erre az álláspontra helyezkedett megyénk közgazgatási bizottsága is. Nem úgy a miniszterium. Ez kénytelen volt ezt az ügyet is a Csáky-féle rendelet paragrafusai szerint megítélni és a felebbezésnek helyt adni. De ez csak újabb bizonyítéka a sérelmes rendelet káros következményeinek é. helytelen felfogásának feltüntetésére.

Igy összefoglalván röviden az ügy historikumát, megvilágítottuk egyszer-smind az egész kérdést. Jogos tehát a tanítóóságnak az a folyton hangoztatott kívánsága, mely — sérelmes rendelet megváltoztatását remélte — ez a remény most újra feléledt, minthogy a jelenlegi közoktatásügyi kormány jelét adta már annak, hogy a tanítóóság bajait lehetőleg orvosolni kívánja.

Tudvalevőleg azonban most közvetlenül népoktatásügyi reform előtt állunk.

A tanítói törzsfizetés és a lakbérkérdését ez az új törvényjavaslat világosan és pontosan állapítja meg, ahogy azt lapunk novemberi számában kifejtettük. Nem volna okos tehát most egy régi miniszteri rendelet ellen felszólalni. De igenis helyes lesz megvárni az új törvényjavaslat tárgyalását, é. akkor fordulni a közoktatásügyi kormányhoz. Akkor lesz ideje, hogy Nagyméltóságát figyelmeztessük arra, hogy a lakbérügy azon fordul meg, kik é. hogyan állapítják meg a lakbéráttalányt. Kérnünk kell akkor tehát a minisztert, hogy az új törvényhez kiadandó utasításaiban a lakbéráttalány megállapítását minden rendű tanítóra nézve ugyanolyan elvek szerint intéztesse el, mint ahogy ezt újévi rendeletében az állami tanítókra nézve tette. Ez volna az egyedül helye, é. méltányos rendező. Reméljük, hogy így lesz! rd.

A közoktatásügyi miniszter jelentése.

Évről-évre, midőn a kormány a lefolyt évi működéséről és az ország közállapotáról szóló jelentését az országgyűlés elé terjeszti, megemlékezünk annak a népoktatásügyre vonatkozó részéről, különösen pedig a hitfelekezetünk tanításügyére vonatkozó adatokról.

És évről-évre felhangzott ennek kapcsán a panasz a zsidó iskolák pusztulásáról. Rámutatunk mindig e pusztulásnak hitfelekezetünket sújtó káros hatására és a baj orvoslási módjára.

Örömmel konstatálhatjuk, hogy egyesületünknek ebben az ügyben való ténykedése nem volt eredménytelen. Hitközségeink már nem igyekeznek iskoláiktól megszabadulni nem akarják már minden áron nyakra-főre államosítani iskoláikat. Igaz, hogy már nincsenek annyira magukra hagyatva, mint annakelőtte. Segítségükre jött az országos izraelita közalap, még pedig olyformán, mint azt mi régebben ajánlottuk és mint azt memorandumunkban kértük. Az alap tisztviselőinek jelentésében ugyanis a következő passzust olvassuk „A hitközségek támogatása iránt vállalt kötelezettségeinknek akképen feleltünk meg, hogy a kisebb szegényebb hitközségek közül azokat gyámo-
ltjuk, amelyek népiskolájuk fentartásáért nagy küzdelmet folytatnak. Számos helyen az iskola fenmaradását a mi segélyünk biztosítja vagy könnyíti. Mindenesetre segélyezés még sokkal hathatósabb lett volna a jövőben, ha a közalap vezetősége egyesületünknek kérését teljesen magáévá teszi, de erős a meggyőződésünk, hogy ami késik, nem mulik.

A miniszteri jelentésnek a zsidó iskolákra vonatkozó többi adata a régi keretben mozog. Ez adatok közül az érdekesebbek a következők

Az 1902 iskolaévben hazánkban összesen 3.032.356 tankötele. volt, meg pedig hat-tizenegy éves mindennapos tanköteles 2.148.079 tizenkét-tizennégy éves ismétlő tankötele. 884.277

A mindennapos tankötelesek közül iskolába járt 1.878.695, az ismétlő tankötelesek közül 616.624.

Izraelita vallású tankötele. 153.412 volt, kik közül 127.215 járt iskolába, vagyis az összes tankötelesek majdnem *nyolcvanhárom* százaléka. Meg-

jegyzendő, hogy a múlt évhez képest ez arányszám valamivel kedvezőbb lett.

A népiskolák száma hazánkban 17,342 volt; ezek közül 498 zsidó iskola volt.

A zsidó iskolák megoszlása a következő volt:

A *Duna bal partján* 11 megyében és két törvényhatósági joggal felruházott városban volt 126 zsidó iskola.

A *Duna jobb partján* 11 megyében és 5 törvényhatósági joggal felruházott városban volt 117 iskola. Nincs zsidó iskola Komárom városában.

A *Duna-Tisza között* 5 megyében 7 törvényhatósági joggal felruházott városban és a fővárosban volt 106 iskola. Nincs zsidó iskola Kecskeméten.

A *Tisza jobb partján* 8 megyében és 1 törvényhatósági joggal felruházott városban volt 52 iskola.

A *Tisza bal partján* 8 megyében és 3 törvényhatósági joggal felruházott városban 72 iskola. Nincs zsidó iskola Máramaros (a körösmezei iskolán kívül) és Ugocsa megyében, továbbá Szatmárnémeti városában.

A *Tisza és Maros szögében* lévő 5 megyének 4 törvényhatósági joggal felruházott városnak 18 zsidó iskolája volt.

Nincs zsidó iskola Temes megyében, Temesvár, Versec é. Pancsova városában.

A *Királyhágóntúli* 15 megyében é. 2 törvényhatósági joggal felruházott városban összesen 7 zsidó iskola volt.

Nincs zsidó iskola Beszterce-Naszód, Csik, Háromszék, Hunyad, Kis-Küküllő, Kolozs, Nagy-Küküllő, Szeben és Udvarhely megyében.

Nézzük, hogy mily mértékben lakják hitfeleink azon városokat és megyéket, melyek zsidó iskola nélkül szükölködnek.

Komárom városának 2103, Kecskemétnek 1926, Szatmárnémetinek 5240, Temesvárnak 5788, Versecnek 869 és Pancsovának 741 zsidó lakosa volt.

Máramaros megyének 55,957 és Ugocsának 10,563 zsidó lakosa volt. Látható, hogy e városokban és megyékben nagyon is szükség lenne zsidó iskolákra.

A Királyhágón túli megyékben már sokkal kevesebb a zsidók száma. Legtöbb, vagyis 6946 lakik Beszterce-naszód megyében, legkevesebb, vagyis 889 Háromszék-megyében.

A zsidó iskolák közül 486 elemi é. 12 polgári iskola volt. Volt ezeken kívül 168 általános ismétlő iskola és 5 gazdasági irányú ismétlő iskola. Tisztán fiúiskola 38 volt, tisztán leányiskola 31., a többi, vagyis 429 vegyes iskola volt.

Az iskolák közül 487 magyar anyanyelvű volt és csak 11-ben volt a tanítási nyelv magyar-német. Ez utóbbiakban is sikerrel tanították a magyar nyelvet. Így tehát nem volt széles e hazában oly iskola, hol a magyar nyelv tanítása nem lett volna sikere. És bizonyára a zsidó iskolák ily szellemű működésének köszönhető, *hogy hazánk 831,162 zsidó lakosa közül 594,451 tehát annak 71.52 százaléka magyar anyanyelvű.* Ebben a tekintetben csak az ev. reformátusoknál és az unitáriusoknál volt kedvezőbb az arányszám, előbbieknél 98.24, utóbbiaknál 99.09 százalék volt magyar anyanyelvű, a többi felekezetenél már lényegesen kedvezőtlen volt a nyelvi viszony. Így a római kato-

likusoknak 60.50, a görög katolikusoknak 13.39, a görögkeletieknek 1.45, és az ágostai evangélikusoknak 28.56 százaléka volt magyar anyanyelvű. És mégis elleneseink folyton csak bennünket támadnak, hogy nyelvben nem vagyunk eléggé magyarok, holott e számok ennek ellenkezőjét bizonyítják.

A zsidó iskolákban összesen 955 tanító működött, kik közül 946 oklevele volt. Rende. tanító volt 925, segédtanító 30; férfi 792, nő 163. A tanítók közül magyar anyanyelvű 789 volt, 166 más anyanyelvű volt, de magyarul tökéletesen beszélt.

Kétségtelen tehát, hogy a zsidó iskolák zsidó tanítók feladatukat mindig hiven teljesítették nemcsak a felekezet, hanem a haza irányában is.

Adler Simon

A hitoktatók nyugdíja.

Már hónapok óta halljuk, hogy a kormány a népoktatási reformmal egyetemben a nyugdíjrevízióval is foglalkozik, de ezideig még javaslatával nem lépett elő. Csak néha-néha hallik egy-egy hír, hogy ez a revízió, mint a tanítói fizetési minimum megállapítása is esalódást fog okozni. Aggódunk, hogy ez a revízió sem hoz majd lényeges változást, vagy könnyebbülést.

Tudja a jó Isten hogy miért, de csak nem akarják elismerni, hogy manapság a tanító nem valami a háborúban megsebesült béna káplár, vagy valami kicsapott deák, hanem egy 8 osztályt végzett ember, akinek határozottan van annyi műveltsége, mint egy kereskedelmi iskolát végzett ifjunak és míg azt érettségizett embernek tekintve, tisztességes fizetést adnak neki ha állami szolgálatban van é. tisztessége nyugdíjat, addig a tanító sorsán vajmi keveset segítenek. Hátha még szólni memék azon irnokok, telekkönyvvezetők stb.-ről, kik mint zupások szolgálnak katonáéknál néhány évet, valahogy megszerezték a IV polgáriról szóló bizonyítványt é. valamely állami hivatalba memek. Néhány hónap alatt nagyobb fizetést érnek el az ő IV osztályukkal, mint mi a 8 osztály elvégzése után, nehezen szerzett oklevelünkkel. Hiszen egyelőre még mindig ott éktelenkedik a 300 frtos minimumunk. Igaz ugyan, hogy többnyire többet fizetnek, de már az magában véve is szégyenlete, hogy ezt törvényeinkben megtűrjük. El kellene égetni ezt a könyvet, hogy a későbbi kor ne lássa gyalázatunkat, mikor a tanítókat rosszabbul fizették, mint az utszélen kavicsot törő cigányt. De mikor az új javaslat se lendített a sorsunkon!

Nem erről akarok azonban most szólni, hanem a hitoktatók kétségbeejtő állapotáról.

Mindnyájan tudjuk, hogy a tanítói nyugdíjalapnak csak oly okl. tanító lehet tagja, ki valamely nyilvános iskolánál, mint világi tárgyakat oktató ember működik. Míg azon tanítók, kik bár oklevelük van, de csak mint hitoktatók vannak alkalmazva, nem lehetnek — legalább eddig nem lehettek — a nyugdíjalap tagjai é. nem részesülhettek azon megnyugtató tudatban, hogy venségükre, ha már kidőlnek a munkások, a nemzet napszámosainak sorából, nem lesznek kénytelenek reszkető kezeiket a koldusbot után nyújtani és önézetüket, emberi méltóságukat megtagadva, az emberek jószíviségéhez appellálni, hogy az éhség rettenő kínjainak áldozatául ne essenek; röviden szólva, hogy nem kell koldulniok akkor, midőn már dolgozni nem tudnak. Mert, hogy a tanítói pályán vagyont szerezzen valaki, amiből öreg napjaira megélhessen, olyan naiv ember csak ninc közöttünk, aki ezt elhinné?

Vessünk csak egy mélyebb pillantást és keressük az okát, miért találták szükségesnek életre kelteni a tanítói nyugdíjalapot? Miért találták oly fontosnak, hogy a tanítóskodásban megöregedett emberek, a még hátralevő pár

éveiket nyugodtan, az anyagi gondok nyomasztó sulya alól felmentve morzsolhassák le? Talán a tiszta emberszeretet sugallatára hallgatva hozták létre ezen üdvös intézményt? Ó dehogy, hiszen akkor még kellene csinálni a szegény napszámosok milliói számára is a nyugdíjalapot! A humanizmus még akkora tért nem hódított a föld kerekességén. Nem is ez volt az oka, hanem mivel nagyjaink, országunk intézői belátták koszorús költőnk színarany, igaz szavait, hogy az országot még egyszer meg kell hódítani a magyarságnak és ezen hódítás a tanítók lelkes csapatára vár; é. mert belátták azt is, hogy a határtalannak hitt lelkesedés is kihül a mindennapi gond rettenetes sulya alatt, hátha még az ember vénségére gondol, mikor már egyáltalában nem lesz képe dolgozni és még száraz kenyerét sem tudja megszerezni, bizony-bizony nem fog az az ember az állameszme, a nemzeti irány erős várának felépítésén fáradozni, hanem inkább oda fog törekedni, miként és mi módon lehetsége, valamikép saját s övéinek jövőjét úgy, ahogy biztosítani. Hogy tehát odaadással élhessünk nemes hivatásunknak, nyújtotta az ország felénk segítő kezét és leemelte meghajlott vállainkról a jövő gondját, biztosítva nekünk a nyugdíjat.

Nézzük azonban, nem-e teljesítenek a hitoktatók is ép oly fontos miszsiót az emberiség és az állam javára, mint azon kollegáik, akik világi tárgyakat tanítanak? Hogy az embernek, mint egyének okvetlen szükséges a vallás, a hit, azt talán közöttünk kétségbe senki sem vonja? Túlmessze vagyunk még azon eszményi kortól, melyet oly szépen megrajzoltak, hogy t. i. a tiszta erkölcs hatása alatt legyünk jók, gyakoroljunk kegyességet embertársainkkal. Az a kor még valahol a holdban van é. nagyon is kétséges, vajjon le fog-e valaha is szállni a mi földünkre? Nem fogadhatjuk el azt az állítást sem, hogy a vallás csak az ügyügyeknek szükséges mankó, mert hiszen a gyakorlati élet napról-napra bebizonyítja, hogy a műveltebb osztályban is akad igen sok ember, aki a bűn posványában hempereg, sőt oly diszpéldányokkal is díszkedhetik az intelligensebb elem, amelyet az analfabéták táborában hiába keresnénk. Talán felesleges példákat felhoznom és esetekre rámutatnom, melyek ezen állításomat kellően igazolják.

Hogy pedig az államnak nem kevésbé fontos, ha polgárainak szívében az Isten iránti szeretet boldogító lángja lobog — így egymást Isten, ami közös Atyánk nevében szintén szeretni, de ha nem is szeretni, legalább becsülni tudják, azt szintén feleslege, mondanom. Hiszen az állam csak úgy lehet erős belül és tekintélye kívül, ha összes polgárai egyöntetűen, békés egyetérté- ben, közös erővel törekednek annak felvirágoztatására. Erejüket nem fecserélik el egymás megrontására, hanem ellenkezőleg egymás támogatásában még növelik és öregbitik azt.

Most azon kérdés merül fel, vajjon a hitoktatóknak van-e oly nehéz munkájuk a tanításnál, mint a profán tárgyak tanítóinak! No hát erre, kérem, legyen elegendő felhoznom azon egyszerű tény, hogy míg a világi tárgyak tanításához rendelkezésünkre állanak a jónál jobb szemléltető tárgyak, amelyek munkánkat tetemesen esökkentik, addig a hitoktatóknak ily eszközeik nincsenek és ugyancsak meg van nehezítve a munkájuk azzal is, hogy nagyon elvont fogalmakat kénytelen a fiatal szemetekkel megértetni. A hitoktató munkája tehát aránytalanul nagyobb, mint más tanítóké.

Ezek után pedig nem hihetem, hogy az állam tovább is megengedhetőnek tartaná a hitoktatók kizárását a nyugdíjból. Nem hihetem, hogy a haza, ami közös édes anyánk, oly mostohán bánják ezentúl is e gyermekeivel; oly óriási különbséget tenne továbbra is édes testvérek között, kik valamennyien hűen, odaadással teljesítik kötelességüket szeretett hazánk — az emberiség javára és megengedi azt, hogy míg az egyiknek a jelenét és jövőjét biztosította, úgy ahogy, a véglegesítő korpótlék és nyugdíj által,

addig a másik feje felett folyton ott lebegjen a Damokles kardja, az elmeneszthetés rémes alakjában, mert véglegesítése törvény által biztosítva nincs. Családja bárhogy szaporodjék is, nincs pótléka, tehát a jelene bizonytalan — csak a szenvedése és küzdése biztos. — de még e sivár szomorú jelenben azzal sem vigasztalhatja magát, hogy legalább öreg napjaira meg lesz a betevő falatja, mert nyugdíja sínesen. Éz, kérem, ép oly méltánytalan, mint igazságtalan és jogtalan! Éz ellen minden becsületes, őszinte és igazságos embernek fel kell emelnie tiltakozó szavát hangosan és határozottan megkövetelni ez anomáliák megszüntetését és pedig azért, hogy a tanítói oklevéllel bíró hitoktatóknak is törvény által kell biztosítani a véglegesítésüket, korpótlékukat é. nyugdíjukat, valamint mind azon jogokat, melyek a világi tantárgyakat tanító kartársaiknak biztosítva vannak.

Csak röviden akarom még megemlíteni a dolog anyagi oldalát, mert hiszen méltán fel lehetne hozni ellenem azt, hogy az állami kincstár nem győzné a kiadást, mivel e célra nincsen fedezete. Szó sínes róla, hogy ha az állam kimondja a nevezett hitoktatók nyugdíjjogosultságát, ezzel kiadása nem gyarapodnék, de a dolgot közelebbről vizsgálva, korántsem lesz az oly óriási összeg, mely a kincstárt oly roppantul megterhelné és teljesítése oly nagy áldozatába kerülne.

1. Nagyon kevesen vannak oly tanítók, kik kizárólag hittant tanítanak. Többnyire a rendes osztálytanító végzi ezt is a saját osztályában.

2. A kizárólagos hitoktatók közül is csak az veendő fel a nyugdíjalapba, akinek tanítói oklevele van. Hiszen az világos, hogy a tanítói nyugdíjalapba való felvételhez az első kellék a tanítói oklevél.

3. A tanítói oklevéllel bíró hitoktatók közül is csak az veendő fel, aki valamely más nyugdíjalapnak nem tagja. Pl. oly lelkesz, ha van is tan. oklevele, ki egyszermind hitoktató is, határozottan kizárandó, — mert annak ugyis meg van a papi hivatala után járó nyugdíja, már pedig, hogy valaki két nyugdíjat is huzzon, arra senkinek nincs joga.

Föltéve azonban — de el nem fogadva, hogy az állami kincstár tényleg nagyon meg lenne terhelve ezáltal, mégis ragaszkodnunk kell követelésünkhöz. Nem vagyok politikus, nem is akarok az lenni, de azt mégis valamennyien tudjuk, hogy a hadsereg molochja mily rettenetes összeget nyel el évenként. A közoktatásügyi minisztérium költségveté — elenyésző csekélység ahhoz képest. Hát kérném szépen, ha a fegyvere, erőre annyit áldoz az ország, akkor a tanítóságra is, akik szintén a szó erejével, a tudomány fegyverével küzdenek az ország érdekében és lankadatlanul fáradoznak annak felvirágoztatásán, valamivel többet költhet, mint eddig. Szünjék meg végre a kormány szűkmarkúsága, ugy sem gyakorolja azt máshol, csak velünk szemben.

Adja az ég, hogy ugy legyen!

Lőcse.

Klein Gyula.

Egyesületi életünk.

Járványos betegségek miatt szünetel iskolámban az előadás. Unalmamban előveszem az „Értesítő“ bekötött példányait és lapozgatok bennük. Régi idők, régi dolgok elevenednek fel bennem. Némely adat, némely kimutatás egyenesen kihívja a bírálatot, hogy hát hasonlitsuk össze a régi dolgokat a maiakkal.

Az 1884. évi tagkimutatásban 300 tag szerepel, 20 esztendő telt el azóta és a tagok száma még nem kétszerződött meg, noha hazánkban közel 1000 zsidó tanító van. Nem közönyösség-e ez egyesületünk é saját magunk iránt? A zsidó kartársak távöltartják magukat emez egyetlen országos egyesülettől, mely egyedül van hívatva arra, hogy a bajban levő tanítót anyagilag és erkölesileg támogassa.

*

Kötelességemnek tartom, hogy minden egyes alkalommal felszólítsam kartársaimat, lépjenek be az egyesület kötelékébe. Az eredmény sajnos — semmi. Nőtlen tanítók azt mondják: „Ráérek majd, ha megnősülök.“ A nősülni nem akaró pedig azért nem lép be, mert hisz nincs családja. A legtöbb tanító pedig arra hivatkozik, hogy sanyaru anyagi viszonyai nem engedik meg azt, hogy fizesse a tagdíjpótlást és a rendes tagsági díjat. Ez a kifogás talán a legalaposabb, de mégsem fogadhatjuk el olyan oknak, mely visszatartsa a tanítót, hogy belépjen az egyesületbe. Hogy ez többnyire csak az akaraton mulik, talán legjobban bizonyítja a saját példám. 900² korona évi fizetésem van és tagja vagyok már évek óta egyesületünknek és az Eötvös-alapnak. Emellett 2 fiam neveléséről gondoskodom, kik idegenben tanulván, áldozatomba kerül azok szállása, ruházata; ellátásukról derék kartársaim gondoskodnak. És mindezt 900 kor. évi fizetésből. Áldozat kell csak hozzá és lelkesedés, tiszta emberszeretet magunk és felebarátaink iránt.

Minden egyes tag kell, hogy lelke, híve legyen az egyesületnek. Hasson kartársaira, hitközségére, a jótékony egyletekre, iskolaszékekre és nemes emberbarátokra, ha lehet a jobbmódú szülőkre, hogy lépjenek be pártoló tagul az egyesületbe. A fiókkörök elnökei körülések alkalmával szólítsák fel a nem tagokat, hogy lépjenek be az egyesületbe, ismertessék annak nemes célját.

Az árva-alap jelenleg úgyszólván csak tengődik. Rendezzünk annak javára hangversenyeket, színelőadásokat, gyűjtéseket lakodalmak és körülmételések alkalmával. Hisz a zsidó ember szíve olyan jóságos. Osszuk meg örömminket a szegény árvákkal, kiktől Isten elvette éltük örömét: jó szüleiket.

A tagok ne érzék be azzal, hogy tagsági díjaikat egyszerűen lefizetik, hanem ragadjanak meg minden alkalmat, hogy a különböző alapokat növeljék, hogy mindegyik tag legalább 2-4 kor.-t szerezzen az egyesületnek, hisz ez is 2000 kor.-val gyarapítaná évenként vagyonunkat. Ne legyen közöttünk versengés afölött, hogy a gyermeke, vagy gyermektelen tagnak kötelessége-e inkább támogatni az egyesületet. Akinek gyermeke van, lépjen be azért, mert gyermeke van, hátha szüksége lesz valamilyen ösztöndíjra. Akinek pedig nincs gyermeke, lépjen be azért, mert másnak van 7 is. Segítsen azok terhén. A kartársi szeretetnek ninesenek és ne is legyenek osztályai, magyarázó jegyzetei mindnyájan mindamnyiért. Jetró szavaival zárom szerény soraimat:

וַאֲנִי אֶת הַדְּבָר הַזֶּה תַעֲשֶׂה וְצִוְךָ אֱלֹהִים

Búcsúszentlászló.

Klein Mór.

Rossz szokások az iskolában.

Ezen a címen tartott nemrég *Scheer A.* német tanító érdeke. felolvasást a *cellei* (Poroszország) tanítógyűlésen, melyből a következőket reprodukáljuk:

Rossz szokás alatt itt nem szabad goromba nevelatlenségeket érteni, hanem olyan illetlenségeket, melyek zavarólag hatnak a tanításra. Ezek közé tartozik első sorban a *súgás*. Vannak iskolák, ahol ez a rossz szokás igen nagy mérvet öltött, de alig van olyan, amelyben ez általában nem fordulna elő. Nem akarjuk ezuttal a jelenség okát kutatni, de igenis rá akarunk mutatni káros következményeire. Súgnak olyan gyerekek, ki csak hézagosan, vagy általában nem tudja leckéjét, aki tehát nem volt elég szorgalmas. A súgás így tehát előmozdítja a lustaságot, restséget és tunyaságot. A tanításnak az legyen egyik célja, hogy a gyermek tanuljon meg gondolkodni. A súgás pedig a gondolattunyaságot és felületességet mozdítja elő. Nevelési és erkölcsi szempontból is úgy azon gyerekekre, kinek súgnak, valamint arra, aki súg, szerfölött kártékonyan hat. Engedetlenség, az őszinteség hiánya, hazugság, csalás, hamisság, mindezeknek következménye lehet és vele szoros összefüggésben van.

Azért komoly kötelessége a tanítónak ezen rossz szokás ellen erélyesen küzdeni és azt gyökerestől kiirtani. Ez pedig nem történhetik csak intés, erkölcs-prédikáció, vagy a baj következményeire való figyelmeztetés által, hanem folytonos éberség és következetes, energikus eszelekvés által. Éber legyen a tanító magára is és gyakoroljon önfegyelmet, hogy se segítsen a rest és figyelmenlő tanulóknak. Ha olyan osztályba jut, melyben ezen szokás nagyon el van harapódzva, hívja ki a felelő gyermeket a katedra elé és büntesse a sűgást kemény büntetéssel, még pedig azt a gyermeket is, kinek a sűgás szól. Komoly akarat és folytonos éberség által ezt a rossz szokást csakhamar ki lehet irtani.

Egy másik rossz szokás, mely a tanítás eredményét kérdésessé teszi, a gyermekek *halk beszéde*. Az iskolában a gyermek nem magának, hanem az egész osztálynak beszél; mert az nagyfontosságú elv, hogy a tanításnál az egész osztály dolgozzék. A halk beszéd folytán pedig a többi gyermek figyelmenlő. Más rossz következménye még, hogy a halk beszéd sok félreértést okoz és a nem jól értett feleletek ismétlése folytán sok időt pazarolunk. A halk beszédnél a tanító nem tudja megállapítani, vajjon a gyermek beszéde értelmes és helyesen hangsúlyozva volt-e, vagy pedig hangok és szótagok elhagyása által megeseonkította-e a szavakat. A hibás írás is gyakran a hibás beszédben leli okát. Hogy a halk beszéd a gyermekekre nézve nevelőleg is kűrral jár, az természetes. Az iskola minden eszközével oda akar hatni, hogy a gyermek szabadon, frissen é, vidáman, minden szégyenkezés és affektálás nélkül tudja gondolatait, érzéseit és benyomásait kifejezni. Ez pedig nem történhetik meg, ha a gyermek tulhalkan beszél. Hogyan küzdjön a tanító ezen rossz szokás ellen? Sokat nyerünk, ha a tanító tanítása eleven és élénk, ha maga is mindig érthető, hangtisztá, de nem tulhangos beszédmodort használ é, a gyermekeket az első tanítási naptól kezdve érthető beszédre szoktatja. Gyámoltalan és félénk gyermekeknél a gyakori bátorítás is haszonnal fog járni. De ha a halk beszéd makaességban vagy lustaságban gyökeredzik, kényszerítse a tanító a gyermeket kötelessége teljesítésére. Megemlítjük itt, hogy a tulhangos, kiabáló beszéd ép úgy kiirtandó, mint a tulhalk.

Mint harmadik rossz szokást emlíjük a tulgyors vagy *hadaró* beszédet. E rossz szokás nemcsak hogy kellemetlen benyomást tesz a hallgatóra, hanem káros következményekkel is jár. A hadaró gyermek nem gondolkodhatik elég alaposan felelés vagy olvasás alatt. Minden hangsúly nélkül olvas és beszél, úgy hogy legtöbbször sem ő maga, sem a hallgató nem érti meg. Gondolat- és értelemnélküli beszéd lesz ennek következménye. Kötelessége a tanítónak ezen szokás ellen küzdeni. Ezt azáltal teszi, ha beszédközben szigorú önfegyelmet gyakorol és a gyermekeket, azokat is, kik otthon megszokták a hadarást, következetesen lassú és hangsúlyos beszédre szoktatja. Célhoz vezető eszközök egyedül a következetesség és a szoktatás. De ezt már az alsó osztályokban kell kezdeni, mert oly hibát, mely korán vert már mély gyökeret, később nagyon nehezen lehet kiirtani.

Ha ezzel befejezzük a rossz szokások elsorolását, korántsem tesszük ezt azért, mintha ezeket kimerítettük volna. Bizonyára minden tanítónak rögtön egy egész sereg más rossz szokás fog az eszébe jutni. Annál inkább kötelességünk nyílt szemmel örködni a reánk bizott gyermekekre és a napfényre került hibákat minden rendelkezésünkre álló eszközzel leküzdeni.

Rózsa Ede.

❖ T Á R C A. ❖

Maimonides emlékezete.

— Halálának 700. évfordulóján. —

„Itt nyugszik egy ember, aki mégsem volt ember; ha ember voltál, úgy istenek szültek.

Ez *Maimonides* sírfelirata s ez jellemzi nagyságát.

Világszellem ő; ember, kihez hasonló csak kiváltságos századoknak adatik. „Mózesről Mózesig“ — így lehet legtalálhatóbban jellemezni.

E szellemóriás a zsidóknak századokon keresztül volt éltetője, táplálója. Mérhetetlen tudománya, a szent igék tudományos, mélyreható értelmezése a későbbi vallásbölcseseknek szolgált kiinduló, esetleg célpontul.

Az arab tudomány felvirágzása utánzásra buzdította a zsidókat is. A hittudomány a középkor elején abból állt, hogy a biblia ősi szövegének hiteles, eredeti megtartásán fáradoztak, a valódi nyelvtudomány, valamint a szöveg mélyebb értelmű magyarázata csak az arab korszakban lendült fel. És *Maimonides* volt az, aki a vallást összeegyeztetni iparkodott a bölcészettel, aki a „Tévelygők vezetője“ című korszakalkodó művében magyarázza azon kifejezéseket is, melyek Isten érzékesítésére adhatnának téve. felfogást és ő az, aki kifejti Mózes törvényeinek okait is.

E halhatatlan műve is elég lett volna, hogy őt dicsőségünknek tartsuk.

De ránk, tanítókra nézve is nagy haladás Maimonides megjelenése.

A Misna óriási anyagához magyarázatokat fűzött, még pedig annak minden részéhez. E magyarázatok oly világosak, oly teljesek, minden oldalról annyira tökéletesek voltak, hogy felölelték mindent. Azáltal, hogy rendszerbe foglalta a talmud tanait, megkönnyítette annak tanulmányozását, könyvet adott a tanító kezébe, melynek segítségével fáradság nélkül és minden kétséget kizáró módon lehetett a talmud-tanulóknak a talmudot előadni. Addig t. i. a talmud eredményei nem lévén összegyűjtve, a tanítás is nagy nehezen és rendszertelenül folyt így azonban Rambam-nak „Misne Torah“ című munkája lehetővé tette azt, hogy „a talmud tengerén járt utakon hajózzanak.“

De módszere is volt Maimonidesnek. „Jod-Chazakah“ című művének egy fejezetében a tanítás axiomáit fejtegeti már.

Nem szorultunk mi, zsidók, Comeniusra, meg más nagy, de később élt pedagógusokra. Megmondta nekünk már 300 évvel Comenius előtt Maimonides, hogy „könnyebbről a nehezebbre!“ Azt is mondja, hogy a tudomány szeretete megkönnyíti a tanítást, meg a tanulást; utasítást ad a tanítás idejére, helyére, rendjére vonatkozólag, még a jutalmazásról sem feledkezik meg.

Ime elvek, melyek a XII. század végéről származnak, s melyekről azt állítják, hogy a XII. századbéli gondolkodás eredményei!

A tanítótól első sorban nagy lelkiismeretességet követel. Szavai erről a következők „A tanító, aki a gyermekeket tétlenül ülni hagyja, avagy más foglalkozást ad nekik, avagy aki a tanításban hanyag, átok alatt legyen!“ Kissé szigorúan hangzik ez a mi fülünknek, de akkor, a jesivák virágzó korszakában nem volt ez annyira szigorú beszéd.

Tegyük hozzá, hogy egészséges elvei közt szerepel ez is „Több, mint 25 tanítványa ne legyen egy tanítónak! Akinek már 40 van, az tartson segitőt, amely községben pedig 50 vagy ennél több a tanuló, ott legyen 2 tanító!“ Mennyire üdvös volna ez ma, a XX. század felszaporodott igényei mellett!

De tanítója volt ő az ifjuságnak nemesak műveiben, hanem tényleg is. Fosztatban, ahol élt, orvosi tanácsért ezren meg ezren fordultak hozzá,

szombatokon pedig valóságos zarándokseregnek tartott előadást. Még vén napjaiban sem volt pihenése.

Tanítója volt nemcsak az ifjuságnak, hanem egész fajának. Élete maga gyönyörű tankönyv. Jelleme a legfőbb erények csoportja. Gondolkodásmódja példásabb, mint bármely mesteré. Ha szorosabb értelemben nem is számíthatjuk őt a pedagógusok közé, tágabb értelemben még ennél is több, valóságos vezetője népének, második Mózes.

Jellemének legszilárdabb vonása az igazságszeretet. Ez annyira kidom- borodik benne, hogy a költészet minden neme iránt ellenszenvvel viseltetett. A költészetben hazugságokat látott, ezt pedig meg nem tűrte. Az életet úgy fogta fel, amint azt a biblia első szakaszából magyarázta „És alkotá az Isten az embert a maga képére, saját hasonlatosságára teremtette őt. Az ember tehát Isten képmása, igyekezzék ennek az ideálnak megfelelni, használja életét munkára, s ne élvezetek hajhászására, keresse az igazságot, teremtsen nemeset és jót.

S ha a nagy theologusok átalakító hatással vannak vallásuk lényegére, úgy ne feledkezzünk meg arról, hogy Maimonide, adta a zsidónak a 13 hit- ágazatot, melyet naponkint mondunk el reggeli imánkban.

Oly nagy szellemek, mint ő, nem oly gyakoriak, hogy meg ne emlékez- zünk róluk a legmélyebb tisztelettel. Helyén való volt ez most, mikor 700 éve mult testi halálának. É megemlékezéssel csak önmagunknak használtunk. Nagybeeskerek. *Büchler Hugó.*

EGYESÜLETI ÉLET.

Pályázat az izr. tanítók árváinak segélyezésére.

Az Orsz. Izr. Tanítóegyesület 1892-ben, fennállásának negyedszázados évfordulója alkalmából nyilvános gyűjtés útján, melyhez hazánk hitközségei, tanítótestületei és áldozatkész hitfeleink legnemesebbjei teteme, összeggel járultak, elhunyt tagjai *kiskoru árváinak gyámolítására* „Árva-alap“-ot létesített, melynek kamatjaiból alább közzétett nyílt pályázat útján 1020 korona kerül kiosztás alá.

A pályázati feltételek a következők:

I. Az „Orsz. Izr. Tanítóegyesület“ az árva-alapból é. az árva-alapít- ványokból rendelkezésére álló kamatokból *hét* 100 – 100 koronás köztük egy 100 koronából álló *Reif Jakab*, egy 100 koronából álló *Ózer Zsig- mond* és egy 100 koronából álló *Singer Izrael* nevére szóló alapítványi egy 200 (kétszáz) koronából álló *lovag Wechselmann Ignác és neje szül. Neuschloss Zsófia* nevére szóló alapítványi, (mely utóbbi esetleg két 100 – 100 koronás segélyre bontható) úgyszintén egy 120 (egyszázhusz) koronából álló *Wahr- mann Mór* nevére szóló alapítványi árvasegélyt, (mely szintén két részre bontható) oszt ki, oly elhunyt zsidó tanítók árvái közt, kiknek atyja legalább is három éven át volt az egyesületnek tagja.

II. Különös figyelembe részesülnek azon elhunyt rende. tagok szegény- ségben hátramaradt kiskoru gyermekei, kik a szülői házon kívül, idegen helyen nevelkednek.

III. Első sorban oly rende. tagok árvái vétetnek az alap jótéteményei- nek kiosztásánál figyelembe, akik az Orsz. Izr. Tanítóegyesületnek régibb idő óta tagjai, járandóságukat pontosan befizették é. az egyesület felvirágzásához egyébként is hozzájárultak.

Oly tagok árvái, kik három évnél rövidebb ideig voltak tagjai az egye- sületnek, az árvasegélyre nem tarthatnak igényt.

IV A folyamodók közül előnyben részesülnek oly tanítóözvegyek, mint

a folyamodó árvák gyámjai, kik igen csekély, vagy semmiféle nyugdíjban nem részesülnek, továbbá azon tanítók árvái, kik életökben az árva-alap gyűjtése és az egyesületi tankönyvek terjesztése körül buzgólkodtak.

V A kétszáz koronából álló „*lovag Wechselmann Ignác és neje Neuschloss Zsófia*“ árvasegélyre csak teljesen árva (atyátlan é. anyátlan) tarthat igényt, de a választmány fentartja magának a jogot, hogy ezen kétszáz koronás segélyösszeget is esetleg két egyenlő részben, két árva közt oszthatja meg. A százhusz koronás „*Wahrmann Mór*“ alapítványi árva-segélyre vonatkozólag is fentartja magának a választmány azt a jogot, hogy azt is esetleg két részben két árvának osztja ki.

VI. Az árvasegély elnyerése ügyében benyújtandó kérvényt az árva-bizottság és vidéki kör-elnökök meghallgatása után a központi választmány intézi el végérvényesen.

VII. A segélyezésekre érdemeseket ajánlhatja valamely vidéki kör-vidéki választmányi tag, hitközségi, iskolai és politikai hatóság.

VIII. Az árvasegély odaitélése egyelőre csak egy évre szól. Jogában áll azonban minden kiskorú árvának kérvényét megújítani.

IX. A családi és egyéb viszonyokat, nevezetesen a segélyezendő árva nevét, korát és esetleges foglalkozását vagy egyéb életkörülményeit feltűntető hiteles adatokkal felszerelt kérvények, a folyamodó árvák gyámjai által **1905. évi január 15-éig** az egyesület elnökségéhez (Budapesten, Sip-utca 12. sz. a.) küldendők. Az odaitélé a január hó végén tartandó választmányi ülésben történik.

A kitűzött határidő után érkező, vagy hiányosan felszerelt kérvények csak az esetben vehetők figyelembe, ha az árva-bizottság azt javasolja.

Budapesten, 1904. december havában

Az Orsz. Izr. Tanítóegyesület központi választmánya nevében

Hajnal Jakob
egyes. titkár

Kornfeld Gyula
egyes. elnök.

Pályázat.

Az „*Orsz. Izr. Tanítóegyesület*“ által létesített kétezerkoronás „*Jókai Mór alapítvány*“ ez évi kamatja 80 korona jövő hó folyamán kerül kiosztás alá. Az alapító levél értelmében ezen összeg oly izr. felekezeti tanítónak és egyesületi tagnak fog ösztöndíj címén odaitéltetni, aki a magyar nyelv oktatásában, valamely nemzetiséglakta vidéken működve, felsőbb hatóságok által is hivatalosan elismert sikereket tud felmutatni. A jutalmat a közp. választmány január hó végén tartandó ülésében fogja odaitélni.

Felszólítjuk tehát egyesületünk mindazon tagjait, kik ezen ösztöndíj elnyeréséért folyamodni szándékoznak, hogy sziveskedjenek kellően felszerelt kérvényeiket az egyesületi elnökség címe alatt legkésőbbben 1905. január hó 15-dikéig beküldeni. *)

Budapesten, 1904. december havában.

Hajnal Jakob
egyes. titkár.

Kornfeld Gyula
egyes. elnök.

Pályázat.

Az „*Orsz. Izr. Tanítóegyesület*“ által létesített „*Léderer Ábrahám-ösztöndíj és segély alapítvány*“ f. évi kamatja 100 kor., melyet Léderer Ábrahám 120 koronára egészít ki január hóban kerül kiosztás alá. Ezen alapítvány elnyeréséért folyamodhatnak:

a) közép-, vagy szakiskolát, valamint felsőbb tanintézetet látogató oly

*) Ez ösztöndíj idén csak 80 korona, mert a bold. dr. *Jókai Mór* évi hozzájárulását, 20 koronát, az örökösök még nem folyosították, minthogy a hagyatéki eljárás még nincs befejezve.

szegénysorsu, jó erkölcsü, szorgalmas tanuló, akinek atyja egyesületünknek legalább három év óta rendes tagja. Egyenlő minősítvény mellett előnyben részesül azon folyamodó, kinek atyja egyesületi kiadványaink terjesztése által az egyesületi vagyon gyarapításához járult

b) gyógyfürdőre szoruló, betegségben sinylődő gyermek, kinek atyja egyesületünknek legalább három év óta tagja.

c) leánykiházásítás alkalmából anyagi segélyre szoruló egyesületi rendes tag.

Pályázati határidő 1905. január hó 15-dike.

Budapesten, 1904. december havában.

Hajnal Jakab
egyes. titkár.

Kornfeld Gyula
egyes. elnök.

Tudósítás.

A közp. választmány 1904. december 21-én ülést tartott, melyről a következőket jelentjük

Elnök: Kornfeld Gyula.

Jegyző: Hajnal Jakab.

Jelen voltak: Balla Bernát, Bárd Rezső, dr. Braun Salamon, Csajági Béla, Csukási Fülöp, Döri S. Zsigmond, Györi Adolf, Mendl Lajos, Pfeiffer Ignác, Reif Jakab, Salamon Nátán, Stern Ábrahám és Schichtancz Ármin.

Távollétőket kimentették: Adler Simon, Kuttner Miksa, Lederer Ábrahám, Ózer Zsigmond, Rózsa Ede, Székely Lajos és Tothai J. Béla.

1. Elnök megnyitván az ülést, felolvastatja a mult ül. jegyzőkönyvét, melyet a választmány hitelesít.

2. Elnök a következőkről tesz jelentést:

a) A drágasági pótlék ügyében a hitközségekhez intézett felhívás egy-egy példányát a támogatást kérő átirattal egyetemben elküldtük az országos iroda elnökének és az orthodox közvetítő bizottság helyettes elnökének.

A választmány ezt tudomásul veszi.

b) Elnök bemutatja *Pfeiffer* Ignácot, mint akit az elnökség kiszemelt a titkár segítőjéül é. azon teendők elvégzésére, melyeket a választmány utolsó ülésében hozott határozatában körülírt. Egyszermind bemutatja *Pfeiffer* Ignác-nak az elnökséghez intézett levelét, melyben ez az elnök által hozzá intézett átiratában körülírt munkakör elvégzését elvállalja.

Csajági Béla melegen üdvözli *Pfeiffer* Ignácot ez alkalomból, és örömének ad kifejezést, hogy ez tehetségét é. kipróbált munkacerejét az egyesület szolgálatába állítja.

c) Elnök jelenti, hogy *Pfeiffer* Ignác választmányi tagságáról lemondott. A választmány ezt tudomásul veszi é. a legközelebbi póttagot, *Müller* Adolfot, behívja.

d) *Salamon* József baranyamegyei kir. tanfelügyelő levélben köszöni meg tiszteletbeli taggá való választását.

Örvendete tudomásul szolgál.

e) Dr. *Weinmann* Fülöp udvari tanácsos levélben mond köszönetet a hozzá intézett üdvözlő iratért.

Örvendetes tudomásul szolgál.

f) Elnök bemutatja a „lovag Wechselmann Ignác és neje szül. Neuschloss Zsófia” árvaalapítványról szóló alapító levelet, mely a közgyűlés határozata szerint lett megszerkesztve.

Tudomásul szolgál.

3. Elnök beterjeszti a dr. *Kondor* Jenő ur által beküldött hivatalos családi kimutatást, melynek tanúsága szerint a négy engedményes örökös közül az egyik kiskorú (23 $\frac{1}{2}$ éves). A választmány azt határozza, hogy a 400 korona

özvegyi segélyt az engedményezett örökös, *Kondor* Hermína címére elküldi, ha az engedménye három nagykorú örökös előzőleg egy olyan hiteles nyilatkozatot küld be, melyben egyetemenlegesen kezességet vállalnak azon esetleges anyagi kárért, mely az ügyből kifolyólag egyesületünket valaha is érhetné.

4. A választmány az elnökség javaslatára elfogadja *Csukási* Fülöpnek azon indítványát, hogy a Ferencz József Tanítók Házánál tett 3000 koronás alapítványunk után ezentúl nem 4°/₆-ot, hanem 5°/₆-ot vagyis évi 150 koronát fizessünk azon feltétel mellett, hogy minden esztendőben rendes tagjainknak egy főiskolán tanuló fiát a Ferencz József Tanítók Házában díjtalanul felvétethetjük.

5. *Hajnal* Jakab és *Bárd* Rezső ifjusági iratok ügyében a következő indítványt terjesztik be:

Indítvány.

„Tekintettel arra, hogy alapszabályaink 2. paragrafusa az egyesület céljai közé „a célszerű ifjusági iratok kiadását“ is sorolja; tekintettel arra, hogy a közoktatásügyi miniszter úr ifjusági könyvtárak létesítését az elemi iskolák számára elrendelte; tekintettel arra, hogy a miniszterium által kijelölt bizottság az ifjusági könyvtárakba beszerzendő ifjusági iratok jegyzékét kötelezőleg összeállította é. abban a „Szt. István“ társulat kiadványai és más keresztény szellemű ifjusági iratok is befoglaltatnak, melyeket a zsidó népiskolák természetesen ifjusági könyvtáraik számára nem szerezhettek be, hanem a dolog természete szerint szükséges, hogy azokat zsidó szellemű ifjusági iratokkal pótolják; tekintettel ama nagy erkölcsi erőre, mely ifjuságunknak zsidó szellemben és hitűségben való nevelésének szempontjából irodalmi színvonalon álló, zsidó felekezeti ifjusági iratokban rejlik tekintettel végre arra, hogy ilyen ifjusági iratok kiadása kellően kezelve, egyesületünknek anyagi hasznot hajtana, egyesületünk tagjait ilyen irodalmi működésre ösztönözné alulírottak tisztelettel azt indítványozzák, hogy egyesületünk ezentúl zsidó ifjusági iratokat is adjon ki, oly zsidó ifjusági iratokat, melyek a bibliatörténetből, a zsidótörténetből, a talmud- és midrásból, a zsidó nép mondáiból, a zsidó népéletből, nagyjaink életéből merítsék tárgyukat, avagy pedig anthológiába gyűjtsék zsidó költőknek az ifjuság számára alkalmas verseit, az idegen nyelvűeket esetleg irodalmi értékű fordításokban.

Indítványozzuk továbbá, hogy egyesületünk mélyen tisztelt elnöksége, az ügy anyagi és technikai oldalát könyvkiadókkal beszélje meg; a kiadandó ifjusági iratokra pályázatot írjon ki, melyben mindenesetre ki legyen kötve, hogy egyesületünk csak irodalmi műveket ad ki; az egész ügy előkészítésére pedig a választmány tagjaiból bizottságot alakítson és a választmány ebbeli határozatainak jóváhagyására annak idejében teljes választmányi ülést hívjon össze.“

Budapesten, 1904. november havában.

Kiváló tisztelettel

Bárd Rezső.

Hajnal Jakab.

A választmány az elnökség javaslatára elvben helyesli az indítványt és az egész ügy előkészítésére egy héttagnú bizottságot küld ki azzal, hogy ez legkésőbb 3 hónap alatt terjessze be részletes javaslatát. Egyszersmind *Reif* Jakab és *Stern* Abrahám indítványára megbizzza e bizottságot, hogy a miniszterium által rendeletileg összeállított ifjusági iratok jegyzékéből szemelje ki azon könyveket, melyek tartalmuknál fogva alkalmasak arra, hogy a zsidó felekezeti iskolák ifjusági könyvtárába felvétethessenek.

A választmány a bizottság tagjaiul megválasztja a két indítványtevőn kívül dr. *Braun* Salamont, *Csajági* Bélát, *Dőri* S. Zsigmondot, *Stern* Abrahámot és *Schichtancz* Ármint.

6. A választmány a jövő évi költségvetés megállapítására, a rendes tagok névsorának összeállítására é. a tagdíjhátralék ügyében kért halasztásokról való jelentéstételre kiküldi a szokásos bizottságot és annak tagjaivá megválasztja a pénztároson, titkáron két ellenőrön kívül *Bárd* Rezsőt, *Csajági* Bélát és *Salamon* Nátánt.

7. A választmány az elnökség javaslatára elhatározza, hogy lapunk januári számában kiírja a Lederer Ábrahám, dr. Jókai Mór és árvasegély alapítványokra a szokásos pályázatokat.

Egyszersmind elhatározza

a) hogy az árva-alap jelenlegi állományának tekintetbe vételével a különböző című árva-alapítványi kamatokat is beleértve, 7 százkoronás egy, esetleg két részre bontható kétszáz koronás é. egy, szintén esetleg két részre bontható 120 koronás árva-segélyre ír ki pályázatot;

b) hogy az idén a dr. Jókai Mór alapítvány kamatösszegét, 80 koronát, csak tisztán írja ki, mert dr. Jókai Mór szokásos évi 20 korona hozzájárulása most természetesen elmarad a megboldogultnak az ezen hozzájárulást biztosító rendelkezési okirata még a hagyatéki tárgyalás folyamán eddig nem került sorra.

8. A választmány a következő segélyeket szavazza meg: egy rendes tagnak 6 heti betegségégy címén 60 koronát, egy rendes tagnak rendkívüli segély címén 40 koronát, egy volt, de elmaradt tagnak rendkívüli segély címén 40 koronát, egy nem tagnak 10 koronát. Egyszersmind jóváhagyja elnöknek 2 rendes tagnak rendkívüli segély címén sürgős esetben kiutaltványozott összesen 80 koronát. Jóváhagyja ugyancsak az elnök által 11 esetben kiutaltványozott kisebb segélyeket, összesen 32 koronát.

9. A választmány az elnökség javaslatára mandátumának tartamára, tehát három évre, évenkénti 50 koronát szavaz meg a gleichenbergi izr. szanatorium részére, hol beteg tagjaink évről-évre mérsékelt díj mellett felvételt találnak.

10. Elnök jelenti, hogy *Krámer* Samu szendrői tanítónak és *Ardai* Simon garamszentkereszti tanítónak a felvételi okmányt elküldte. A többi felvételre bejelentett tanítók fizetési kötelezettségüknek részben vagy egészben nem tettek még eleget, emélfogva felvételi okmányt részükre még nem lehetett kiállítani.

11. A választmány *Klein* Gyula löcsei és *Züszmann* Eliás jolsvai tanítónak régebben bejelentett felvételi ügyében végleg határoz, kimondván, hogy mindkettő részére a felvételi okmány az idei évre szóló 8 korona tagsági-díj lefizetése mellett csak úgy állítható ki utánfizetés kötelezettsége nélkül, ha oklevelüket, vagy annak hiteles másolatát beküldik.

12. Ujabban felvételre jelentkeztek a) *Klein* Mór József simontornyai tanító (24 éves), kinek 8 koronát kell pótolnia.

b) *Vitorla* Ignác marosludasi igazgató-tanító (28 éves), kinek utánpótlás kötelezettsége nélkül az idei tagdíj fejében 8 koronát kell fizetnie.

Alapító oklevelek.

I.

Az „Orsz. Izr. Tanítóegyesület“ a magyar zsidó tanítóság összességének nevében

azon el nem muló hálaérzelemtől vezéreltetve, mely minden zsidó tanító lelkében

lovag Wechselmann Ignác

dieső emléke iránt él, hogy külső jelét is adja hálás kegyeletének és a síron túl is tartó tiszteletének, mely a megboldogult felejthetetlen emlékű emberbarátot a

magyar tanítóság segélyezésére tett fejedelmi alapítványa, nemkülönben más nemes célokat szolgáló hagyatéka, ugyszintén egyesületünk árva-alapjának két ízben juttatott adománya folytán méltán megilleti, a közp. választmánynak 1904. évi január hó 19-én, a telje. választmánynak ugyanezen év január hó 31-én és a közgyűlésnek ugyanezen év július hó 5-én hozott egybehangzó határozata folytán, elhunyt egyesületi tagjaink árváinak gyámolítására, s hogy egyéb intézkedéseink mellett

lovag Wechselmann Ignác

dicsőségben ragyogó nevét és áldást terjesztő emlékét, ugyszintén hozzá méltó nemeslelkű neje

lovag Wechselmann Ignácné szül. Neuschloss Zsófia

nevét egyesületünk kebelében neme jótékonysággal is megörökítsük, az alább következő pontokban részletesen megállapított örök alapítványt létesíti

1. Az egyesület egy „*lovag Wechselmann Ignác és neje szül. Neuschloss Zsófia*“ nevű árvasegély alapítványt létesít.

2. Ezen alapítvány tőkeösszegét 5000, azaz ötezer koronában állapítja meg akképpen, hogy az egyesület kezelésében levő „Izr. tanítói árva-alap“ vagyonából 5000 koronát hasít ki.

3. Ezen elkülönített összeg örök alapítványnak tekintendő, melynek tőkéje soha ki nem osztható 4⁰/₀-os kamatai pedig évi 200 koronás összegben egy oly apátlan-anyátlan tanítóárva, vagy 100 100 koronás összegben két tanítóárva kapja meg, akiknek atyja legalább 3 évig rendes tagja volt egyesületünknek.

4. Az alapítvány kamatait nyílt pályázat útján az egyesület árva-alapjait kezelő bizottság javaslatára végérvényesen a közp. választmány ítéli oda.

5. A „*lovag Wechselmann Ignác és neje szül. Neuschloss Zsófia*“ árvasegély-alapítványt az Orsz. Izr. Tanítóegyesület a többi alapítványához hasonlóan kezeli, külön számlán könyveli é. kamatait a többi árvasegéllyel egyidejűleg osztja ki.

6. Minden egyéb módozatot, mely ezen alapítvány kezelésére és kamatainak kiosztására vonatkozik, a szükséghez képest, időről-időre a közp. választmány az árva-alapokat kezelő bizottság javaslatára állapít meg.

7. A jelen alapító-levelet két eredeti példányban állítjuk ki. Az egyiket *özy. lovag Wechselmann Ignácné szül. Neuschloss Zsófia* urnőnek adjuk át, a másikat az „Orsz. Izr. Tanítóegyesület“ levéltárába helyezzük.

Kelt Budapesten, 1904. december 18-án.

Az „Orsz. Izr. Tanítóegyesület“ nevében

Hajnal Jakab
egyesületi titkár.

Kornfeld Gyula
egyesületi elnök.

II.

Néhai lovag *Wechselmann Ignác* 1891. évi december hó 10-én kelt dr. Weinmann Fülöp budapesti kir. közjegyző előtt 1508/1891. ügyszám alatt felvett és a budapesti V. ker. kir. járásbírósnak 1903. P.v. II. 97/2. sz. végzése szerint kihirdetett végrendeletének III. szakasz 7. pontja értelmében az örökhagyó 1000 korona, azaz Egezezer koronát azon határozott rendelkezéssel hagyományozott egyesületünknek, hogy a „hagyományozott összeg 5⁰/₀-os magyar papírjáradék-kötvényekben névértékben számítva adandó és ezen összegnek csakis kamatjövedelme fordítható egyesületünk céljaira, míg a tőkeösszeg maga örök időkre hiánytalanul fenmaradjon.“

Minthogy időközben az 5°/_o-os magyar papíráradékot az államkincstár bevonta és ehelyett 4°/_o-os koronajáradékot bocsátott ki, emélfogva a fentebb megjelölt hagyományi összeg 25°/_o-kal nagyobb összegben állapított meg, hogy akként a 4°/_o-os járadék utáni kamatjövedelem ennek megfelelően. Ilyképen tehát a hagyományi összeget 1000 korona 5°/_o-os magyar papíráradék helyett 1250 kor., azaz Égyszerkétszázötven kor. 4°/_o-os papíráradék tőkeösszegben állapította meg.

Az alapítvány „lovag Wechselmann Ignác“ cím alatt kezelendő és az alapítványi összeg jövedelme az egyesület által izr. tanítók árváinak segélyezésére fordítandó.

Alulírott egyesület kijelenti, hogy ez alapító-levélben reája ruházott jogokat gyakorolni és a kötelességeket teljesíteni fogja.

Ezen alapító-levél három példányban állítatott ki és megerősítés végett Budapest székesfőváros tanácsa útján a nagyméltóságú magy. kir. Belügy-ministeriumhoz terjesztetett fel.

Budapest, 1904. október hó 10-én.

Az „Orsz. Izr. Tanítóegyesület“ nevében

Hajnal Jakab
egyes. titkár.

Kornfeld Gyula
egyes. elnök.

Levelezés.

Az Orsz. Izr. Tanítóegyesület tekintete. Elnökségének

Helyben.

A nekem megküldött 5000 koronáról szóló alapító-levél eredeti példányát kézhez vettem é. nem mulaszthatom el felejthetetlen férjem emléke és az én személyem iránt ily neme. alakban nyilvánított hálakifejezésükért legbensőbb köszönetemet nyilvánítani.

Valamikép boldogult férjemnek rendíthetlen meggyőződése az volt, hogy egy ország nagyságának, felvirágoztatásának leghatalmasabb emeltyűjét a tanítói kar szellemi tőkéje képezi, úgy nekem is vérembe ment át ama tudat, hogy szebb és nemesebb, de egyuttal hálátlanabb misszio nem létezik, mint az, melyet a tanítói kar teljesít.

Fogadják még egyszer forró köszönetemet é. legyenek meggyőződve, hogy valamint eddig, úgy ezentúl is mindig a legnagyobb érdeklődéssel fogok viseltetni hazám tanítóinak sorsa iránt.

A tanítói kar iránt érzett nagyrabecsülésem kifejezésével maradok

kiváló tisztelettel

Wechselmann Zsófia

Az Orsz. Izr. Tanítóegyesület Elnökségének

Budapesten.

Nagyon tisztelt Elnökség!

Fogadja meleg köszönetemet azokért a szivélyes sorokért, melyekkel a legfelsőbb helyről nyert kitüntetésem alkalmából engemet megörvendeztetni, valamint azokért a jó kívánságokért, melyeket ez alkalomból hozzám eljuttatni méltóztatott.

Kiváló tiszteletem nyilvánításával vagyok kész szolgálja

Budapesten, 1904. december 15.

Dr. Weinmann Fülöp:

Tekintetes Kornfeld Gyula igazgató úrnak,
mint az Orsz. Izr. Tanító-egyesület elnökének

Budapest.

Midőn az Orsz. Izr. Tanító-egyesület ama. általam igen nagyra-
becsült kitüntetéséért, mellyel engemet tiszteletbeli tagjai sorába fel-
venni méltóztatott, hálás köszönetemet nyilvánítom, ígérem, hogy arra
mindig méltó lenni igyekezem és az izraelita tanítók törvényes, jogos, sőt
méltányos igényeit is, kik hazánk tanügye emelése, annak különösen
magyarosítása érdekében örökké feledhetetlen érdemeket szereztek, csekély
tehetségem s minden örömmel előmozdítani ezután is törekvésem egyik fel-
adata leend.

Kitünő tisztelettel

Pécsett, 1904. évi december 2-án.

Salamon József,

kir. tanácsos, tanfelügyelő.

Folyó évi december hóban tagsági díjat fizettek:

a) Alapító tagok:

Peskodári Engel József, Nyitra

100 korona

b) Pártoló-tagok.

	kor.		kor.
Adler Ignác, Szolnok	10. —	Izr. hitk., Losonc	10. —
Friedmann Márkus, Homonna	10. —	„ Nyiregyháza	10. —
Chewra Kadisa, Bezdán	10. —	(orth.) hitk., Pozsony	10. —
Izr. hitk., Belényes	10. —	hitk., Szeged ...	10. —
Besztercebánya	10. —	iskolaszék, Verbó ...	10. —
Cegléd	10. —	nőegylet, Besztercebánya	10. —
Győr ...	10. —	„ Szarvas ...	10. —
Kecskemét	10. —	Dr. Munkácsi Bernát, Bpest	10. —
Komárom ...	10. —	Dr. Pfeiffer Fülöp Győr	10. —
L.-Szt.-Miklós	10. —		

c) Rendes tagok

	f. é. kor.	hátr. kor.		f. é. kor.	hátr. kor.
Adler Simon, Bpest... ..	4. —	. —	Baumgarten Samu, Győr ...	8. —	. —
Altstädter Lajos, Szombathely	8. —	. —	Blau József, Szilágy-Somlyó	— . —	8. —
Almási Albert, Galgóc	8. —	. —	Bányai Jakab, N.-Becskerék	8. —	— . —
Alpár Mór, Tapolca...	4. —	4. —	Berger Mór, Vác ...	8. —	— . —
Adler Jakab, Bpest	8. —	. —	Bródy Béla, Nagy-Megyer	8. —	— . —
Balla Bernát, Bpest... ..	8. —	— . —	Bátori Sándor, Albert-Irsa	8. —	— . —
Berkovits Károly, Margitta	— . —	16. —	Bródy Ármin, Pomáz ...	8. —	— . —
Braun Ede, Alsó-Recsény	8. —	. —	Benedek Ábrahám, Bpest	— . —	4. —
Berger Ármin, Boleso ...	8. —	— . —	Barta Fülöp, Veszprém	8. —	— . —
Barta Albert, Zala-Szent-Gróth	8. —	— . —	Bálint Dezső, Kurima	— . —	8. —
Buxbaum Henrik, Pozsony	8. —	— . —	Bató J. Lipót, Bpest ...	8. —	— . —
Bonyhádi Ignác, Szempe	4. —	4. —	Braun József, Tisza-Földvár...	8. —	— . —
Bérczi Fülöp, Orosháza ...	8. —	— . —	Brüll Salamon, Vágújhely	— . —	3. —
Bonyhádi Miksa, Szempe	8. —	— . —	Bresnitz Benjámin, Nyitra	8. —	— . —
Berkes Jakab, Bpest	8. —	— . —	Baum Ármin, Perbete	8. —	— . —

	f. é. kor.	hátr. kor.		f. é. kor.	hátr. kor.
Buxbaum Jakab, Kis-Marton...	2.—	—.—	Hertzka Gusztáv, Bpest	4.—	4.—
Brauner Adolf, Zombor ...	8.—	—.—	Hollós Sámuel, Gálszöcs	8.—	—.—
Balog Heiman, Jászber. (1905)	8.—	—.—	Hajnal Jakab, Bpest ..	8.—	.—
Barta Mór, B.-Gyarmat	8.—	—.—	Herezeg Ármán, „ ...	—.—	4.—
Csajági Bernát Kula	8.—	—.—	Havas Henrik, K.-Kőrös ...	4.—	—.—
Czakó Jakab, Bártfa	8.—	.—	Habermann József, Eperies ...	8.—	—.—
Csukási Fülöp, Bpest	—.—	8.—	Kampler P. Péter, Hajduböször.	8.—	—.—
Dobó Miksa, Oszlány	8.—	—.—	Kramer Miksa, Vác	8.—	—.—
Darvas Samu, Ó-Becse	4.—	—.—	Kálmán Mátyás, T.-Keve	8.—	—.—
Deutsch Mór, Ádánd	8.—	—.—	Kemény Simon, Jánosháza	8.—	—.—
Décsi József, Érsek-Ujvár	8.—	—.—	Kanizsai Mór, Újpest	8.—	—.—
Deák Adolf, Léva	4.—	4.—	Kanizsai József, Bpest ...	8.—	—.—
Engel Adolf, Bpest	8.—	—.—	Kardos Samu, Szombathely	8.—	—.—
Ehrenthal Mór, Pozsony	8.—	—.—	Kohn Mór, Pécs	8.—	—.—
Ecker György, Nagy-Vázsony	4.—	4.—	Klein Gyula, Lőcse	4.—	—.—
Elzász Manó, Rózsahegy	8.—	—.—	Krausz Simon, Miskolc	8.—	—.—
Eibenschütz Fülöp, Diószeg ...	8.—	—.—	Kohn Simon, Miskolc	8.—	—.—
Ehrenthal Mór, Nagyszombat	6.—	2.—	Krausz Vilmos, Galanta	—.—	6.—
Erdélyi Sándor, Galgóc	8.—	—.—	Klein Adolf, Petrovosszelo	8.—	—.—
Erdős Jakab, Baja ...	8.—	—.—	Klein Sámuel, Ungvár	4.—	—.—
Fischer Lipót, L.-Szt.-Miklós...	8.—	—.—	Kornfeld Gyula, Bpest	8.—	—.—
Freund Bernát, Nagy-Bittse ...	8.—	—.—	Krausz Ármin, Csorna	8.—	—.—
Fischmann Ignác, Paks ..	8.—	—.—	Klein Lipót, Ujverbász ...	2.—	6.—
Friedmann Lipót, Ungvár	4.—	4.—	Kornhauser Simon, Késmárk	8.—	—.—
Fodor Dávid, Szentés ...	6.—	—.—	Kohn Vilmos, Pozsony	8.—	—.—
Fleischmann Károly, B.-Tamás	4.—	4.—	Krausz Jakab, Veszprém	8.—	—.—
Fleischmann Izráel, Zsámbék	2.—	—.—	Klein Salamon, Temesvár	2.—	—.—
Füzi Márk, L.-Szt.-Miklós	8.—	.—	Kertész Ödön, Bpest	4.—	—.—
Fischer Ignác, Nyitra	—.—	12.—	Kúti Zsigmond, Debrecen	8.—	—.—
Földes Lipót, Budapest	4.—	4.—	Kuttner Miksa, Bpest	8.—	—.—
Fleischmann Gyula, Bpest	4.—	4.—	Ladányi Bernát, Zarnóca	8.—	—.—
Friedmann Adolf, Ungvár ...	8.—	—.—	Lederer József, Soroksár	8.—	—.—
Fleischner Lipót, Beszterceb.	8.—	—.—	Lendvai Fülöp, Kismarton	—.—	2.—
Frommer Henrik, V.-Simonyi	—.—	4.—	Löblovits Izsák, Girált	8.—	—.—
Friedländer József, Buj	8.—	—.—	Löwy Nátán, Bacs	8.—	—.—
Frankl Miksa, Gyoma	4.—	—.—	Lampl József, Hidaskürt	8.—	—.—
Gyarmati Samu, Miskolc	8.—	—.—	Löwy Mózes, V.-Szered ...	8.—	—.—
Galandauer Irma, Szabadka	4.—	4.—	Liebermann S. Sándor, S.-Patak	8.—	—.—
Grünberger Izsák, Topolya	8.—	2.—	Löwy Mór, Igló (1905)	8.—	—.—
Goldhammer Samu, Csorna	8.—	—.—	Löwenstein Paula, Veszprém	8.—	—.—
Grünberger Fülöp, N. Bittse	8.—	—.—	Lantos Simon, D.-Földvár	8.—	—.—
Gottlieb Márk, Ungvár	4.—	—.—	Láng Ignác, Szakes	2.—	6.—
Grossmann Adolf, Trencsén	8.—	—.—	Meuzer Ignác, Nyitra	8.—	—.—
Györki Károly, Apatin	8.—	.—	Mátrai Jakab, Zsolna	8.—	—.—
Goldberg Májer, Bpest	4.—	—.—	Mérei Samu, Bpest ...	8.—	—.—
Grünberger Lipót,	4.—	—.—	Mais'is Ferenc, Bpest	8.—	—.—
Grün Jakab, Paks	4.—	4.—	Müller Adolf, Bpest... ..	8.—	—.—
Grossmann Ábrahám, Torda.	8.—	—.—	Margarethen Israel, Ungvár	8.—	—.—
Gárdos Mór, S.-A -Ujhely	8.—	—.—	Neumann Vilmos, Tiszabeő	.—	4.—
Gömöri Ármán, Kaposvár	8.—	—.—	Neufeld Ármán, Zólyom	8.—	—.—
Gyömörei Miksa, Z.-Lövő	8.—	—.—	Nagy József, Bezdán	8.—	—.—
Grünberger Manó, Léva	8.—	.—	Nagy Ignác, Kótaj ...	2.—	6.—
Hertzka Henrik, Kürt	—.—	8.—	Neuberger Lipót, Nagyszombat	8.—	—.—
Havas Lipót, N.-Szombat	8.—	—.—	Natonek Dezső, Vác	8.—	—.—
Hermann Sámuel, Kéthely	8.—	—.—	Ózer Zsigmond, Bpest ...	8.—	—.—
Hirschfeld Ödön, Zenta	8.—	—.—	Polatschek C. Vilm., M. Vásárh.	8.—	—.—
Halász Ignác, Bpest	8.—	—.—	Porges Hermína, Besztercebánya	8.—	—.—
Horovitz Simon, Bpest	4.—	—.—	Pollak Káim, Bpest	8.—	.—
Hermann József, Mátészalka	8.—	.—	Pártos Károly, Vasvár	4.—	4.—
Holländer Áron, Ó-Gyala	8.—	—.—	Pollak Albert, Pozsony ...	8.—	—.—
Halász Mór, Szatmár	8.—	—.—	Pollak Joákim N. Tapolesány	4.—	—.—
Haas Mór, Péczel	8.—	—.—	Pfeiffer Mór, Pápa	8.—	—.—
Havas Károly, Komárom	8.—	—.—	Pintér Ignác, Bpest	8.—	—.—
Hoffmann Lajos, N.-Szalonta...	8.—	—.—	Pollak Jakab, M.-Berény	—.—	10.—
Herez Bernát, K.-Jenő	8.—	.—	Reisz Izsák, Bpest ..	4.—	—.—
Hertzka János, Bpest	2.—	6.—	Roth Jenő, Érsekújvár	4.—	—.—

	F. é kor.	Hátr. kor.		F. év kor.	Hátr. kor.
Roth Lajos, Námesztó	8.—	—.—	Stern Jakab, Bpest	8.—	—.—
Roth Ede, Bpest	4.—	4.—	Szücs Jenő, Bpest	8.—	—.—
Rákovszky Dániel, V-Szered	—.—	6.—	Szántó Sámuel, Bpest	8.—	—.—
Rosenberg Nándor, Szeged	8.—	—.—	Szántó Ede, Szabadka	8.—	—.—
Reimann Mór, N-Tapolcsány	—.—	8.—	Szirtes Zsigmond, Paks	8.—	—.—
Rózsa Ede, Bpest	4.—	—.—	Szép Lipót, Veszprém	8.—	—.—
Ranschburg Adolf, Cegléd	9.—	—.—	Szilágyi Nándor, Kassa	8.—	—.—
Rosner Mózes, Ungvár	4.—	4.—	Szögyi Lipót, Puchó	8.—	—.—
Révai Miksa, Bpest	8.—	—.—	Szimányi Adolf, Puchó	8.—	—.—
Soltész Adolf, Szeutes	4.—	—.—	Szögyi G. Vilmos, Győr	8.—	—.—
Sipos Lipót, Szarvas	4.—	2.—	Szenes Kálmán, Bpest	8.—	—.—
Schulhof Lipót, Bpest	4.—	4.—	Székely Lajos, Bpest	8.—	—.—
Schönberger Mór, Huszt	6.—	4.—	Szabó Lipót, N-Szécsény	8.—	—.—
Sproncz Adolf, Ny.-Peresztlény	8.—	—.—	Székely Adolf, Eperjes	—	8.—
Salgó Albert, Sárvár	8.—	—.—	Tauber N. Nándor, Késmárk	8.—	—.—
Ságh Alajos, Beregszász	—.—	4.—	Tolnai Ábrahám, Uj-Szivác	8.—	—.—
Stark Ármin, Mohol	4.—	—.—	Tepli Ármin, Vicsap-Apáthi	4.—	—.—
Schwarz Ábrahám, Verbó	8.—	—.—	Tauszky Sámuel, Bpest	4.—	4.—
Schindler Lipót, Pozsony	8.—	—.—	Träubl Márk, Holics	8.—	—.—
Strausz Zsigmond, Tapolca	8.—	—.—	Vajda Ignác, Bpest	—.—	8.—
Scheer Áron, Kiskőrös	8.—	—.—	Vándor Soma, N-Bittse	8.—	—.—
Schloss Lajos, Rimaszombat	8.—	—.—	Vermes Arnold, Pozsony	8.—	20.—
Steinitz Gyula, Luki	8.—	—.—	Vajda Miksa, Galgóc	8.—	—.—
Sugár Ferenc, T.-Szele	8.—	—.—	Vitt József, Sárospatak	8.—	—.—
Silberstein Ede, Mosóc	8.—	—.—	Weisz Mózes, Miskolc	8.—	—.—
Schlesinger Benő, Igló	—.—	4.—	Weisz Samu, Szakolca	8.—	—.—
Strauber Jakab, Keczel	8.—	—.—	Weisz Sámuel, Ajka	8.—	—.—
Schwartz Gyula, Nyitra	6.—	2.—	Weisz Márk, Nemeskürt	—.—	10.—
Dr. Simonyi Jenő, Bpest	8.—	—.—	Weisz Zsigmond, Trsztena	8.—	—.—
Stahlberg József Pásztó	8.—	—.—	Weisz Zsigmond, N-Bittse	8.—	—.—
Sproncz Ede, V-Szered	8.—	—.—	Weisz Samu, K Hegyes	2.—	6.—
Schönberger Soma, F.-Szele	—.—	8.—	Weisz Samu, F.-Szt. Miklós	8.—	4.—
Schäffer Lipót, Békés	8.—	—.—	Wirth Henrik, Nagymarton	—.—	14.—
Schwarz Lipót, Kassa	8.—	—.—	Weisz Nátán, Turóhuta	2.—	—.—
Schwarz Izidor, Aszód	8.—	—.—	Zeisler Mór, Kecskemét	8.—	—.—
Schönbrunn Márk, Miskolc	8.—	—.—	Zukermann Frigyes, Homonna	8.—	—.—
Spitzer József, Baja	8.—	—.—	Zsoldos Rezső, Bpest	4.—	—.—
Stöckelmacher Bernát, Bpest	4.—	—.—			

Gyűjtés az árva-alap javára:

Izr. tantestület, Besztercebánya	kor. 40.—
Kohn Mór, Pécs	3.—
Buchsbaum Jakab Kismarton, gyűjtése a kismartoni „Zsidó Ifjak Egyesületénél	5.64
Bernhard Mór Treucsén, gyűjtése	2.02
Kugel Ignác,	4.22
Rózsa Ede, Bpest	5.82
Lówy Mór Igló, gyűjtése a beiratások alkalmával	15.—
Az iglói izr. tanuló ifjuság gyűjtése	10.04
Nagy József, Bezdán, a Wechselmann arkéért	2.—

Gyűjtés az üdülő-telep javára:

a) *I. részlettörlesztés:*

	kor.		kor.
Almási Albert, Galgóc	2.	Congr. izr. hitk., Sárvár	5.—
Balla Bernát, Bpest	2.—	Darvas Salamon, Ó-Becse	2.—
Barta Fülöp, Veszprém	2.—	Erdős Jakab, Baja	2.—
Bécezi Fülöp, Orosháza	2.—	Erdélyi Sándor, Galgóc	2.—
Biró Samu, Sopron	—	„Erzsébet fillér egyesület Léva	10.—
Bonyhádi Ignác, Szempe	2.—	Fischer Mór, Bpest	2.—

Goldberg Maier, Bpest	kor. 2.—	Lendvai Márton, Kismarton	kor. 2.—
Havas Henrik, Kis-Körös	2.—	Müller Adolf, Bpest	10.—
Herczeg Ármin, Bpest	2.—	Pauker Lipót, Nagy-Szt-Miklós	2.—
Hercz Bernát, Kis-Jenő	2.—	Rózsa Ede, Bpest	2.—
Izr. hitk., Cegléd	10.—	Salamon Nátán, Bpest	2.—
„ „ Dunaföldvár	5.—	Szirtes Ignác, Bpest	5.—
Izr. tantest., Besztercebánya	5.—	Tolnai I. Béla	5.—
„ iskolaszék	5.—	Vajda Miksa, Galgóc	2.—
Izr. nőegylet, Léva	10.—	Váradi Dávid, Dunaföldvár	10.—
Ladányi Bernát, Zsarnóca	2.—		

b) *gyűjtések:*

	kor.
Eibenschütz Fülöp, Diószeg, gyűjtése:	
Diószegi cukorgyár	10 —
Wollner Dávid	2.—
Marmorstein Ede	2.—
összesen	14.—
Fischer Mór, Bpest gyűjtése	3.—
Löwy Mór Igló, bold. Feigenbaum József sírkő felállítására hagyott összeg maradéka	25.65
Vécsei J. Kálmánnak gyűjtése*)	38.—

*) Ehhez hozzájárultak Szabó Bálint 2 korona, Hönig Antal 2 korona, „Unio“ takarékos és hitelszövetkezet 5 korona, Feldmann Jóska 2 korona, Diemant Márkus 2 korona, Diemant Ármin 2 korona, N. N. 2 korona, Komárommegyei 2 korona, Vogel Jenő 2 korona, Agulár Ignác 2 korona, Wintner Ede 2 korona, Singer testvérek M. Sz. E. 1 korona, Budaspitz Simon 3 korona, Vécsei Aladár 2 kor., Vécsei Nándor 2 kor., Fuchs Gyula 2 korona, Agulár Ferenc 1 korona, Agulár Gyuri 1 korona, Frank Sándor 1 korona, összesen 38 korona.

Bárca-gyűjtés:

	kor.
Ladányi Bernát, Zsarnóca	2.—
Grossmann Adolf, Trencsén	8.18
Bródy Ármin, Pomáz	2.90
Schönberger Soma, Felső-Szeli	2.—
Gárdos Mór, Sátor-Alja-Ujhe'y	2.—

„Erdős“-féle füzetekért:

	kor.
Nagy József, Bezdán	5.20
Spronez D., Miskolc	2.40
Gyarmati S., Miskolc	3.20
Strausz E., Miskolc	— .40
Vadas A., Miskolc	.80

Budapest, 1904. december 25-én.

Györi Adolf
pénztáros.

KÖNYVISMERTETÉSEK.

A pesti izr. hitközség oktatásügyének tanszemélyzeti, órarendi, statisztikai és iskolaszéki értesítője az 1904/905. iskolaévre. Közlő: Dr. Munkácsi Bernát, a pesti izr. hitközség tanfelügyelője. 1904.

Magyarország legnagyobb hitközsége — más hitközséggel ellentétben — az év elején adja ki értesítőjét. Évről-évre tartalmasabb és kimerítőbb ez; 1—2 év óta a hitközség kiterjeszti felügyeletét a magániskolák vallásoktatására is, és az idei értesítőben már ezekről is beszámol. Még egy újítással próbálkozott meg a hitközség az idén, mely újítástól igen sokat remélnek. Az elemi fiúiskolák IV. osztályában hetenkint egy liturgia órát tartanak, hogy velük az istentisztelet rendjét gyakorlatilag bemutassák. A hitoktatók el fogják azután vezetni növendékeiket a szombati és ünnepnap délelőtti és péntek esti istentiszteletekhez. (Ami ugyan egy kissé bajos dolog

lesz.) Az összes középiskolák be lettek osztva a közelben levő templomokhoz, ahol a hittanárok felügyelete alatt vesznek részt a részükre rendezett szombat délutáni istentiszteleteken. Közli az értesítő az iskolaszékek és az iskolaorvosi bizottság névsorát, az iskolaszék ideiglenesen megállapított szabályzatát és a tantervet is vázlatosan.

Az érdekesebb statisztikai adatokat a következőkben közölhetjük: A hitközségnek van 60 rendszeresített tanítója és 45 (!) rendkívüli, illetve óradíjas tanítója. Ez a pont még mindig legnagyobb gyengéje az egész szervezetnek. A hitoktatási órák ilyen elaprózása (2—4 óras csoport) kárára van az ügynek, az óradíjasok ily nagy számban való alkalmazása lerontja a tanítói tekintélyt és az előrehaladás lassúsága elkészeríti az amugy is nyomorgó rendk. alkalmazottakat, kik 150—300 forint évi fizetés mellett hosszú évekig a remény édes emlőin táplálkoznak. Bizony ideje volna már, hogy az előljáróság itt is rendet csinálna új hitoktatói állások kreálása által.

Beiratott az elemi osztályokba 7143 fiú és 7057 leány, összesen 14280 (80-nal kevesebb, mint a múlt évben). Az elemi magániskolákba beiratott 142 fiú, 249 leány, összesen 391. (38-cal több mint tavaly). A polgári iskolákba beiratott 1272 fiú, 2661 leány, összesen 3933 (309-cel több mint tavaly). A polgári magániskolákban 61 fiú, 219 leány, összesen 280. (65-tel több mint tavaly.) A középiskolákba beiratott 3746 fiú, 188 leány, összesen 3934. (48-cal több mint tavaly.) A felső kereskedelmi iskolákba 502 zsidó tanuló van. (39-cel kevesebb mint tavaly.) A hitközségi elemi iskolákba beiratott 494 fiú, 364 leány, összesen 858. (8-cal kevesebb mint tavaly.) A hitközségi polgári iskolákba beiratott 305 fiú és 497 leány, összesen 802 (20-szal kevesebb mint tavaly.) A Talmud-tórában 176 növendék van. A hitközségi héber iskolákban a kezdők csoportjában 384, a haladók csoportjában 76 tanuló van, összesen 464. A hitközség 13590 fiú, 10901 leány, összesen 24491 növendék vallásoktatásáról gondoskodik.

Bizony hatalmas számok ezek és szemelláthatólag tanuskodnak a hitközség áldozatkészségéről és nagy feladatairól. De becsületére is válnak ez intézmények a pesti zsidóságnak és méltán megérdemlik a nagy áldozatkészséget. B. V.

A gyermeki elme fejlődése és működése, különös tekintettel a lelki rendellenességekre, ezek elhárítására és orvoslására, pedagógusok, orvosok, jogászok és a művelt közönség számára a vallás- és közoktatásügyi miniszterium megbízásából írta *dr. Ranschburg Pál*, ideg orvos, 27 ábrázattal. Budapest, Athenaeum irodalmi és nyomdai r. t. kiadása, 1905. Ára 4 korona.

Dr. Ranschburg Pál, kinek neve gyermektanulmányai révén nemcsak hazánkban, hanem azon messze túl a külföldön is ismeretes, vizsgálódásai és tanulmányai eredményét e könyvben rakta le és evvel nemcsak a gyermekpsychológiának, hanem a közoktatásügynek is igen nagy szolgálatot tett. Mert a pedagógusok körében mindinkább tért hódít azon vélemény, hogy a gyermeki elme és lélek alapos ismerete nélkül jó és eredményes tanítás alig lehetséges. De a gyermeket megfigyelni nem könnyű dolog ám. Ahhoz alapos műveltség, nagy psychologiai tudás és sok előtanulmány kell. Különben oda fajul a dolog, hogy a vizsgálódás eredménye néhány többé-kevésbé sikerült gyermekadoma gyűjteménye lesz. Ez pedig még nem gyermekpsychologia és nem tudomány.

Az előttünk fekvő könyv éppen e megfigyelés módszerét akarja velünk megismertetni. De nem elégszik meg ezzel, hanem bő és alapos tárgyalás alá veszi a gyermekkorban fellépő fogyatkozásokat és rendellenességeket úgy pathologiai, mint psychologiai szempontból. „A tapasztalat ugyanis azt mutatja, — úgymond a tudós szerző — hogy sem a szülői házban, sem az iskolában nem fordítanak kellő gondot a gyermek egészséges *szellemi* fejlődésére, mert nemcsak a szülők és tanítók, de nem ritkán maguk az orvosok sincsenek tájékozva a szellemi élet egészségtanáról, a szellemi munka törvényeiről, különösen pedig a gyermekkorban fellépő szellemi rendellenességek okairól, nyilvánulásairól és az ezekkel való elbánásról.“

A könyv, mely 163 oldalra terjed, 4 részből áll. Az első, mely az idegrendszerrel, mint a lelki működések szervével foglalkozik, tárgyalja az idegrendszer bonctanát és fejlődéstanát, a központi idegrendszer finomabb szerkezetét, az agyi központokat, az együttérző idegrendszert, az idegrendszer reflex és szellemi működését és az agy elváltozásait a gyermekkor elmebeli fogyatkozásainál.

A második rész a lelki működés fejlődésével, élettanával és zavaraiával foglalkozik és alaposan tárgyalja az érzékek és érzőszervek élet és fejlődéstanát és fontos

fogyatékoságait; a beszéd élettanát, fejlődését és zavarait, a képzetek társítását és zavarait, a felfogást, az emlékezést és a tanulást, az ítélő, következtető és képzelő tehetséget, az érzelmek fejlődését és zavarait, az öntudatot, figyelmet és a kifáradást, a gyermek álmát és az öntudat zavarait, az akaratot, az utánzást, a gyermek játékeit, a szuggeszciót, a rajz és írás fejlődését, végül az akarat, cselekvés és az ösztönélet zavarait.

A harmadik rész a gyermeki elme hibáival és rendellenességeivel foglalkozik, nevezetesen ezen hibák okaival és formáival, az ideges és hysteriás gyermekekkel, a gyermekek öngyilkosságával, az epilepsia és vitustánccal, a gyengeelméjűség lélektanával, megjelenési alakjaival, társadalmi jelentőségével, továbbá az elme gyengék védelme, oktatása, foglalkoztatása és orvoslása kérdésével, végül a gyermekkori elmezavarokkal.

A negyedik és utolsó rész a gyermeki elme védelmével, vagyis a szellemi rendellenességek elhárításával foglalkozik, különösen a gyermek világrajtja előtt; foglalkozik továbbá a normális gyermek szellemi fejlődésének elősegítésével és a züllésnek indult és büntetett gyermekek védelmével.

A könyvet, melyhez *Náray-Szabó Sándor dr.* min. oszt. tanácsos, a gyógy-pedagógiai ügyosztály vezetője irt érdekes előszót, nemcsak kartársainknak, hanem minden művelt embernek, ki szereti a gyermekeket és a vele való foglalkozást, a legmelegebben ajánljuk a figyelmébe.

Rózsa Ede.

Gyakorlati gyorszámoló. Utmutató a gyakorlati életben előforduló számolási műveleteknek fejből és írásban való gyors és pontos elvégzésére. *Irtá Szenes Adolf*, a nagybecskereki áll. polg. isk. tanára. Budapest, 1904. Franklin-Társulat. 98° Ára 1 korona.

Igen becses és a számtan tanítására szinte nélkülözhetetlen segédkönyvet állított össze a szerző e kis művében. Általánosan ismeretes, hogy a számtan tanításának végső célja a biztosság és gyorsaság. Az előbbi a fejből számolás intenzív gyakorlásától, az utóbbi a gépiességnek szinte a túlzásig menő fokozásától függ. A kettő egyesítéséből, egységes egésszé való összeforradásából keletkezik a tökéletes számolás képessége.

A számolási gyorsaság elérésére számos oly eszköz áll rendelkezésünkre, amelyeket az iskolának mellőznie nem szabad. Még az elemi iskolának sem, amelynél pedig első sorban a megértetés, a gondolkodás irányítása, a számolásnak inkább szellemi funkciói dominálnak.

A gépies számolásnak számos előnyeit, rövidítéseit, fogásait gyűjti össze *Szenes Adolf* e becses kis munkájában, melyet minden, a számtan tanításával foglalkozó és iránta érdeklődő kartársnak figyelmébe ajánlunk. Az elemi iskola magasabb osztályaiban nemcsak a közismert (10—100—1000, 50—80—600 stb.) rövidítések alkalmazhatók sikerrel, hanem a kevésbé használt (11-gyel, 25-125 tel, a tényezőkre való felbontási stb.) műveletek is. Különösen célszerűen alkalmazható az olasz gyakorlat neve alatt ismeretes praktikus és könnyen megérthető rövidítés is.

A munka gazdag változatban mutatja be a gyorszámolás technikájának számos példáját, egyes fordulatait. Szinte bámuljuk a számoknak az ügyes mester kezében való hajlekonyyságát. A százalék-, nyereség-, veszteség-, kamat- és kamatos kamat számításra vonatkozó rövidítései és példái szintén tanúsítják, hogy szerző a praktikus élet követelményeinek kielégítésére törekszik.

A becses kis munkára, melynek külső kiállítása is tetszetős, újból felhívjuk kartársaink figyelmét.

Sz A.

HIREK ISKOLÁINK ÉLETÉBŐL.

Felolvasás. *Schön József* székesfővárosi elemi iskolai igazgató, választmányunk érdemes tagja, november 26-án székfoglaló felolvasást tartott a Magyar Pestalozzi Társaság választmányi ülésén e címmel: „A munka hatása a tanuló gyermekek testi, erkölcsi és értelmi életére.” A tartalmas értekezés nagy tetszést aratott. — December 15-én *Schön József* igazgató a Magyar Tanítók Otthonának nőnevelési szakosztályában is tartott egy érdekes felolvasást e címmel: „Az iskolaszék mint tár-

sadalmi intézmény és a tanítónők.“ A korszerű eszméket és ujításokat alaposan tárgyaló előadás vezérfonala a következő volt: Az iskolaszéki intézmény ujjaszervezése. — A székesfővárosi iskolaszékek. — A társadalom, az iskola viszonya az iskolaszékekhez. — A tanítónők mint iskolaszéki tagok. — A székesfővárosi tanítónők szerepe az iskolaszékben. — Mit vár a főváros társadalma az iskolaszékektől? — A napközi otthonok, iskolaszékek és tanítónők.

Iskolaépítések. A kolozsvári kongresszusi hitközség képviselőtestülete november hóban tartott ülésében nagy lelkesedéssel elhatározta, hogy a jövő év tavaszán új, modern népiskolát épít a temploma mellett levő szabad telkén. Az építési költségek 50000 koronára rugnak, melyeknek nagy részét adományokkal akarják fedezni. — A szentesi hitközség december hó 6-án tartott képviselői közgyűlésén elhatározta, hogy a meg nem felelő régi iskolaépület helyébe új, modern iskolát építtet. Az építésre vonatkozó előkészületek már megtétettek és az új iskola már valószínűleg a nyár folyamán elkészül.

Névmagyarosítás. Tagtársunk *Pfeiffer Ignác*, a pesti izr. hitk. polgári leányiskola tanára nevét *Pintér*-re magyarosította.

Személyi hírek. *Reisz Samu* nagytapolcsányi tanítót a közoktatásügyi miniszter hosszú érdemes munkásság után nyugdíjazta. Az így megüresedett tanítói állásra a hitközség megválasztotta tagtársunkat *Pollák Joákim* volt gálszécsi tanítót. — A közoktatásügyi miniszter kinevee fiatal kartársunkat, *Zádor I. Imre* tanítót a bilkei (Bereg m.) állami iskolához.

Lakbéremelés. A galgóci hitközség előjárósága az iskolaév elején négy férfitanítójának lakbérét 160 koronáról 240 koronára emelte fel. A dicséretes határozat hozatalában a legnagyobb érdem dr. *Szilárd S.* iskolaszéki elnöké, ki a tanítók kérvényét melegen pártfogolta.

Drágasági pótlék. A kiscelli hitközség tanítójának 100 korona drágasági pótlékot szavazott meg. A verbói hitközség iskolaszéke dec. hó 4-én tartott ülésében három tanítójának összesen 200 koronát szavazott meg drágasági pótlék címén. — A gyomai hitközség tanítójának 50 korona drágasági pótlékot adott. — A török-szentmiklósi hitközség felekezeti iskolája három tanítójának 50—50 korona drágasági pótlékot szavazott meg.

Izr. leányegylet Galgócon. *Vajda Miksának*, a galgóci izr. népiskola érdemes igazgatójának kezdeményezésére az ottani zsidó leányok egyletté alakultak, hogy közös tevékenységgel zsidó irányban és szellemben fejlesszék műveltségüket. November hó 26-án tartotta az egylet alakuló közgyűlését, melyet *Vajda* igazgató gyönyörű, lelkesítő beszéddel nyitott meg. Ezután a tisztviselőket választották meg a következőképpen. Elnök: *Schwarz Márkné*, alelnök: *Zweig Ilka*, jegyzők: *Adler Erzs* és *Rosenbaum Janka*, pénztáros: *Weiner Janka*, ellenőrök: *Pretzelmayer Sári* és *Fuchs Dóra*, könyvtáros: *Deutsch Elza*, választmányi tagok: *Bergmann Paula*, *Eisler Ilka*, *Galgóczi Janka*, *Herz Mimi*, *Herzogh Stefi*, *Mannheim Tercsi*, *Steiner Alice*, *Müller Janka*, *Rosenfeld Lili*, *Silberer Janka*, *Eisler Etelka* és *Schlüssler Hedvig*. A választás után az elnöknő szép beszédet intézett a tagokhoz, kik Galgóc zsidó közönségének színejavát képviselték és beszéde végén 100 koronával vetette meg az egylet alapkövét. December hó közepén tartott fényesen sikerült első felolvasó estjén be is bizonyította az egylet, hogy nemcsak a neve, hanem működésének szelleme is zsidó lesz. Az est programját csupán a zsidó érzést fejlesztő pontok tették, egyebek között *Vajda* igazgatónak lendületes előadása és *Patai József* „Egyszer volt...” című nagyhatású költeménye. — *Vajda Miksa* tagtársunknak e társadalmi működése utánzásra méltó példát mutat.

Jubileum. A barsi hitközség kebelében alakult jubileumi bizottság december hó 26-án *Schapszon J. Géza* igazgató-tanító 25 éves sikeres tanítói működése tiszteletére szép jubileumi ünnepélyt rendezett, mely úgy a hitközségnek, mint a rendező-bizottságnak, de az ünnepelt érdemes tanférfinak is dicséretére és becsületére vált. Az ünnepély sorrendje a következő volt: Délelőtt 9 és fél órakor gyülekezés az izraelita iskolában. Az iskolafentartó község elnöke előadja az összejevetel célját. Az ünnepeltért küldöttség megy, kinek megérkezése után következnek az üdvözlések ilyen sorrendben: A volt tanítványok üdvözlése. A jelenlegi tanítványok üdvözlése. Az iskolafentartó község üdvözlése. A kartársak üdvözlése. Délután 6 órakor társasvacsora a barsi Kaszinó disztermében. Vacsora után tánc. A volt tanítványok 1000 koronányi ajándékkal örvendeztették meg a jubilánst.

Kitüntetés. *Kemény* Simon, székesfővárosi tanítót a fővárosi tanács avval tüntette ki, hogy őt is részesítette a néhai *Rökk* Szilárd alapítványi ösztöndíjban, mely két éven át esedékes 1200—1200 koronából áll. „Dvözöljük derék kartársunkat, ki az izr. képzőintézet végzett növendékeiből alakult „Iskol társak Szövetségének“ egyik alelnöke, e szép kitüntetéshez.

Miskolc. December hó 18-án tartotta a miskolci izr. hitközség ezidei képvisleti közgyűlését, melyen megállapították a jövő évi költségvetést. Az iskolaügyi szükséglet az évi kiadásoknak majdnem felét teszi. A közgyűlés elhatározta, hogy a jövő évben polgári leányiskolát létesít, melynek I. osztályát már 1907. évi szeptember 1-én megnyitja; de elvileg ahhoz is hozzájárult, hogy polgári fiúiskolát létesítsen. Az előjáróság javaslata folytán az iskolaszék megbízást kapott, hogy a részletes terveket dolgozza ki. Kimondotta továbbá a közgyűlés azt, hogy az eddigi két igazgatói állást, melynek betöltői egyszersmind osztálytanítók voltak, beszünteti, s helyükbe egy igazgatót nevez ki és ez kizárólag az iskola adminisztratív ügyeivel fog foglalkozni. Ebből kifolyólag a jövő tanév elején egy tanítói állást fognak betölteni. Végül a közgyűlés, méltányolva a tantestület működését, az előjáróságot megbízta, hogy a tanítók lakbérének emelésére tegyen javaslatot.

VEGYESEK.

Figyelmeztetés. Egyesületünk tisztelt tagjait arra kérjük, hogy az esedékes tagsági díjakat január 10-ig annál biztosabban beküldeni sziveskedjenek, mint-hogy ellenkező esetben kénytelenek volnánk nevüket a februári számban kiadandó névsorból kihagyni. Egyuttal kérjük azon tisztelt tagtársainkat, kik a bárcagyűjtés eredményét vagy a nekik küldött Erdős-féle füzetek leszámolását még eddig be nem szolgáltatták, sziveskedjenek ezt szintén január 10-ig megtenni, hogy az idei gyűjtések számláit idején lezárhassuk.

Cheque-lapjainkat használó tagjainkat arra kérjük, hogy a cheque-lap hátára csak oly közleményt írjanak, mely a küldött pénzre vonatkozik. Másnemű közleményeiket levélben vagy levelező-lapon a titkárnak írják meg. A cheque-lapokat tudniillik csak a pénztáros kapja kézhez.

Újév. Térült, fordult az idő és ismét egy határvövéhez értünk. Egy kis útjelző csak, még pihenő sem, s mégis mennyi bűvös varázserő lakik benne. Az emlékezet lomtárába sülyeszti az átélt bajokat, az elszenvedett fájdalmakat, a csalódások fájó keserveit és csodás erővel megnyitja bennünk reményeinknek már kiapadtnak látszott forrását. Mindent elfedő lepel, a saisi képhez hasonlóan, takarja a jövőt és játszi reményeink sugaránál, új életre ébredt illuzióink csalfa fényénél mennyi szépet, mennyi boldogítót lát a lepel alá kándikáló képzeletünk. Hiába csalódtunk ezerszer, mégis csak rózsás színben látjuk a jövőndöt. Minden vágyunkat, minden ábrándunkat felszabadítja ismét a jó kívánságok özöne, mellyel e napon egymást köszöntjük, mintha befolyásolni akarnók a kérlelhetetlen sorsot. Ránk férne már egyszer, hogy a sok jó kívánságból valóra válna is egyik-másik, hogy vágyaink céljai ne elérhetetleneknek bizonyuljanak, hogy ábrándjaink szerte ne foszoljanak, mint a színes szappanbuborékok. De ne rontsa a nap örömét a sokszoros csalódás okozta keserűség, hiszen örökös felettünk és jövőnk felett az isteni Gondviselés. Az Ő jóságába ajánljuk újévi kívánságainkat is. B. u. é. k.!

Lovag Wechselmann Ignác emléke. A megboldogult, felejthetetlen dicső emberbarát tudvalevőleg 1903. febr. 17-én, zsidó számitás szerint כ"א שבט hunyt el. Egyesületünk vezetősége az 1904. január hó 31-én tartott emlékünnepevényen az egész zsidó tanítóság nevében azt a fogadalmat tette, hogy „minden esztendőben oda-hat, hogy a zsidó tanítók e napon a zsidó felekezeti iskolákban alkalmas módon megemlékezzenek a megboldogult nagy jóltevőről.“ E pár sor csak emlékeztető akar lenni, mert meg vagyunk győződve, hogy egyetlen egy zsidó tanító sem fogja el-

mulasztani, hogy e fogadalmat kegyeletes módon be ne váltsa. Mi módon? Az a helyi körülményektől és a viszonyoktól függ. De bármilyen lesz is ez a kegyeletes megemlékezés, legyen az a megboldogulthoz, kinek áldásos emlékét dicsőítjük és hozzánk, kik örökké élő hálánkat akarjuk kimutatni, minden tekintetben méltó. Legyen ez a megemlékezés, minthogy első ízben gyújtjuk meg világító lángját, minél ünnepélyesebb, hogy például szolgáljon a jövőre nézve; hadd vésődjék be a kegyelet és hálaadás e tartozó kötelessége a jövődö tanítónemzedék szivébe is.

Az emléknapi ez évben 1905. január 27-re esik, amikor a közp. választmány is határozatához képest a megboldogult sirjánál fogja leróni a kegyelet és hála adóját. Emlékezzünk meg a megboldogult emberbarátról, elhunyt nagy jóltevőnkrol (יצחק בן משה ש"א פיגלא), mert az igaz emléke áldássá válik!

Lakits Vendel.

A magyar tanítóság egyik vezérférfia, a magyar népoktatásügy egyik lelkes munkása, *Lakits Vendel* székesfővárosi igazgató, hosszú szenvedés után december 24-én 63 éves korában elhunyt. Niucs magyar tanító, ki *Lakits* nevét, érdemeinek hosszú sorát ne ismerné. 23 esztendőn át a Magyarországi Tanítók Országos Bizottságának elnöke és utóbb tiszteletbeli tagja volt és mint ilyen rendezője és lelke az egyetemes tanítógyűléseknek; az Eötvös-alap egyik megteremtője és az Orsz. Közoktatásügyi Tanácsnak kezdettől fogva egyik előadója volt. De a fontos tiszteletbeli állásoknak súlyt az ő egyénisége kölcsönzött. Ideális lelkesedése, liberális gondolkodása, az oktatásügyért és a tanítóságért lángoló szeretete vezette őt minden tettében. Erős egyénisége magával ragadta kortársait és nemes gondolkodása erős hatással volt munkatársaira. E letűnt emberöltő magyar tanítóságának ő nemcsak vezére, hanem személyében jellemző prototypja volt. Az utolsó években betegsége folytán visszavonult a közügyektől, míg végre a rajta már régen rágódó kór megölte. Temetése dec. 26-án nagy részvét mellett folyt le. Nemes lélek porhüvelyét takarják sirjának hantjai. Nyugodjék békében!

Peskodári Engel József: Az idei közgyűlés *Engel* József urat, a nyitrai hitközség érdemes elnökét, egyesületünk tiszteletbeli tagjává választotta. Az erről szóló diszoklevelet december hó 25-én adta át a nyitrai izr. iskola tantestülete. A küldöttség szónoka *Fischer* Ignác ottani választmányi tagunk volt, ki lelkes szavakkal magasztalta *Engel* Józsefnek nagy érdemeit, melyeket a zsidó tanítóság tiszteletbeli tagsággal ki akart tüntetni. A megtisztelt nagy örömmel fogadta a kitüntetést és meleg szavakban mondott köszönetet érte.

Engel Józsefet december havában (ő) Felsége, a király, a közügy és közjótékonyosság terén szerzett érdemei elismeréseül peskodári előnévvel nemesi rangra emelte. Valóban nemeslelkű embert ért e királyi kitüntetés, olyan embert, ki községének, szülővárosának és az egész környéknek jóltevője. Fejedelmi bőkezűséggel istápol minden kulturális intézményt, és környéke szegényeinek valóságos gondviselője. Mikor a nevezetes felvidéki éhínség volt, egész vonatokat szállított gabonával telve a szükölködőknek. A nemrég épült ingyen-tejcsarnok épületéhez 30.000 koronával járult hozzá. Nejevel együtt, ki az ottani izr. nőegyletnek elnöke és a népkonyhának fentartója és lelke, minden ünnepet, minden alkalmat felhasználnak arra, hogy a város szegényeit segíezzék. De jótékonyágát első sorban a zsidó intézmények élvezik; nemrég építettett nagy költséggel egy zsidó aggok házát. Az izr. iskola új épülete költségeihez 25000 koronával járult. A Talmud-tóra iskola — Béth József — 30.000 koronájába került. A nyitrai tanítók számára nyugdíjalapítványt létesített, melyet kijelentése szerint még növelni fog. Nyílt titok ismerősei és tisztelői világában, hogy *Engel* József végrendeletében becsületes munkával szerzett nagy vagyonának tekintélyes részét közhasznú és felekezeti intézményeknek hagyományozta. Örömmel üdvözöljük *Engel* József urat, egyesületünk legújabb tiszteletbeli tagját, a jól megérdemelt királyi kitüntetéshez.

Üdülőtelep. A juliusi számban közölt első kimutatás óta az üdülő-telepre szóló jegyzések folyton gyarapodtak. December havában az évi zárlat előtt a vezetőség e jegyzések alapján felkérte az üdülő-telep pártoló, alapító és rendes tagjait, hogy a jegyzések első részletét, a tíz évre osztott összeg első tizedét, sziveskedjenek pénz-

tárosunkhoz beküldeni. E célra a következő levelet küldtük szét: Igen tisztelt Kartárs Ur! Midőn az egyesületünk által létesítendő tanítói üdülő-telep javára felajánlott 20 korona adományáért hálás köszönetünket kifejezzük, kérjük sziveskedjék f. hóban lehetőleg az évi zárlat előtt az esedékes első részletet, 2 koronát, mellékelt befizetési lapunk felhasználásával egyesületünknek megküldeni. A vett adományt közlönyünkben fogjuk nyilvánosan nyugtázni. Kartársi üdvözzettel Budapest, 1904. december 15-én.
Kornfeld Gyula egyes. elnök. *Hajnal Jakab* egyes. titkár.

Amennyiben talán néhány tagunk e figyelmeztető sorokat nem kapta volna meg, ezuton kérjük őket tiszteletteljesen, hogy a saját tagságdíjuk első részletét küldjék be, úgyszintén hassanak oda, hogy az ő gyűjtő-ívükön szerzett tagok is beküldjék a jegyzett összeg első részletét. Egyuttal felkérjük azon tagjainkat, kik a nekik küldött, az üdülő-telepre vonatkozó gyűjtőívet még be nem küldték, hogy legyenek szivesek ezeket még a napokban az egyesület elnökségének címére visszaszármaztatni, mert csak így nyerhetünk képet az üdülő-telep alapjának jelenlegi állapotáról, ami a további lépésekre nézve mindenesetre döntő fontossága.

Szóllósi Jenő. Lapunknak „Szemle“ rovata e számmal megszűnik. Az érdekes rovat vezetője, *Szóllósi Jenő*, sokoldalú elfoglaltsága miatt kénytelen volt ebbeli munkásságáról lemondani. Sajnálattal regisztráljuk a tény, mert érezzük, hogy lapunk e tájékoztató és változatos rovat megszüntével veszített. E hiányt ezentul úgy igyekezünk majd pótolni, hogy rövid cikkekben fogjuk tájékoztatni olvasóinkat a fontos pedagógiai és tanügyi mozgalmokról; a nevezetesebb felolvasások, vagy feltűnést keltő, magyar vagy külföldi szaklapokban megjelent cikkek tartalmát pedig kivonatossan fogjuk közölni. *Szóllósi Jenő* azonban, kit olvasóink érdemes munkásságáért bizonyára megkedveltek, ezzel nem válik meg végleg lapunktól, mert időről-időre amint ideje engedi, ezentul is felkeresi majd lapunkat szakszerű cikkeivel.

A VI. izr. községkerület. December hó 22-én tartotta a VI. izr. községkerület ideai közgyűlését, amelyen *Schweiger Márton* k. tan., ki harmincöt éven at volt a kerület és az orsz. iroda elnöke, előrehaladott korára való tekintettel a tisztségéről lemondott. A közgyűlés egyhangu lelkesedéssel iktatta jegyzőkönyvébe a lelépő elnöknek nagy, elévülhetetlen érdemeit, amelyeket minden téren a magyar zsidóság körül szerzett és megválasztotta *Schweiger Márton*t, a VI. izr. községkerület tiszteletbeli elnökévé. Az ezután megejtett választáson a községkerület elnökévé egyhangulag *Mezei Mór* dr.-t választották, elnökhelyettesül pedig *hatvani Hatvany-Deutsch József*et. Egyhangulag választották meg ezután az előjárókat is. Tagjai lettek: *Bródy Zsigmond*, *Kecskeméti Lajos* (Kecskemét), *Kohner Zsigmond*, *Mezei Ferenc* dr., *Sváb Károly*, *Tenczer Pál*, *Weisz Berthold*. Az első bíróság elnökévé megválasztották: *Deutsch Sámuel*t, alelnökévé: *Lázár Sámuel* dr.-t. A második bíróság elnökévé: *Neuman Armin* drt, alelnökévé: *Baumgarten Lajost*.

Mezei Mór dr. székfoglaló beszédében rámutatott azon erkölcsi és anyagi károokra, melyek a magyarországi zsidóságot a szétszakadás és a szervezetlenség folytán érték és feladatául tüzte ki magának és a községkerületeknek, hogy a zsidóságot lehetőleg egyesítsék és az országos szervezetet kölcsönös megértés és együttműködés alapján megteremtsék. *Mezei Mór*ban, ki az orsz. iroda elnöke is lesz, a magyar zsidóság oly vezért kapott, ki e nagy és fontos feladatok megvalósítására termelt ember. Reméljük, hogy működése a kívánatos sikerrel is fog járni.

Rabbiválasztás. A nyiregyházi hitközség egyhangulag megválasztotta dr *Silberfeld Jakab* okl. rabbit, ki eddig a pesti izr. hitközség hittanára volt, hitszónoknak és hittanárnak. A beiktatás január hó 3-án lesz.

Eljegyzés. Érdemes tagtársunknak, *Singer Adolf* balassagyarmati igazgatónak Helén leányát december 25-én eljegyezte *Singer Sándor* úr Sükösdről. — *Baumhorn Ede* szolnoki tagtársunknak, az alföldi fiókkör társelnökének *Aranka* leányát eljegyezte *Baumhorn Mór* bécsi kereskedő. — Gratulálunk!

Hymen. *Redlich Mór* boldogasszonyi tagtársunk fia, *Miksa* dec. hó 25-én esküdött örök hűséget *Schwarz Hilda* kisasszonynak Grácból. — A pesti izr. hitközség talmud-tóra intézete érdemes tanárának, *Goldberger Simon* kartársunknak *Éva* leányát dec. 25-én vezette oltárhoz *Hajnal Sándor* székesfővárosi tanító. — Fialat tagtársunk, *Hollós Sámuel* gálszécsi tanító január hó 28-án vezeti oltárhoz *Braun Fanny* kisasszonyt. — Szívvel üdvözljük a fiatal párokat és örömszülőket!

Beküldetett. *Mikszáth Kálmán* egyik legpompásabb elbeszélése, *A gavallérok*, ez a vidám szatirája a felvidéki gentry nagyzolásának, most jelent meg a Magyar

Könyvtárban, mint e kitűnő vállalat 401-dik és 402-dik füzeté. A „nagy palóc“ e munkájában legsajátabb terrenumán mozog; arany humora talán sehol sem csillog annyi bájjal, mint itt. — A Magyar Könyvtár e havi sorozatában van egy kitűnő angol regény is: *Wilkie Collins* „A jóslat“-a egy misztikus háttérű, izgalmas történet a XIX. század elejéről. Egy másik füzet, a 404-dik, *Balogh Pálnak*, a kitűnő publicistának tollából való és „*A legnagyobb magyarról*“, Széchenyi István grófról szól, akinek életét és egész működését alapossággal, s amellet a nagyközönségnek szánt könnyed előadásban tárgyalja. A „M. K.“ monografia-sorozatának, mely csak a mult hóban gazdagodott Alexander Shakspearejével, Balogh Pál Széchenyi-tanulmánya is egyik legérdekesebb munkája. — A „M. K.“ egy-egy száma 30 fillérért kapható minden könyvkereskedésben.

Első Leánykiházasítási Egylet m. sz. Gyermek- és életbiztosító-intézet Budapesten, VI. Teréz-körút 40-42. Alapított 1863. évben. Folyó év november havában 1.613,400 K értékű biztosítási ajánlat nyújtatott be és 1.351,300 K értékű új biztosítási kötvény állított ki. Biztosított összegek fejében 118,165 K 97 fillér fizettetett ki. 1904. január 1-től 1904 november hó 30-ig 19.532,100 K értékű új biztosítási ajánlat nyújtatott be és 16 079,500 K értékű új biztosítási kötvény állított ki. Biztosított összegek fejében 861,754 K 27 fill. fizettetett ki. Ezen intézet a gyermek- és életbiztosítás minden nemével foglalkozik a legolcsóbb díjtételek és a legelőnyösebb feltételek mellett.

Iskolai könyvtárak

alapítására vagy kiegészítésére a **Filléres könyvtár**
legmelegebben ajánljuk a **50 filléres** köteteit.

Elbeszélések, regék, történelmi elbeszélések, mesék, szindarabok gyűjteménye.
Szerkeszti Pósa Lajos.

A „Filléres könyvtár“ köteteit nyugodt lelkiismerettel adhatják a gyermek kezébe, mert valamennyi szigoruan meg van válogatva. A „Filléres könyvtár“ kötetei egyetlen iskolai könyvtárból sem hiányozhatnak, mert nemesak szórakoztatják a gyermeket, hanem tanítják, nevelik is.

A most megjelent 25 kötettel a gyűjtemény már 200 kötetre szaporodott, ezek jegyzéke minden könyvkereskedésben kapható, de szívesen küldi a „Filléres könyvtár“ kiadója **SINGER és WOLFNER könyvkereskedése** is, Budapest, VI., Andrassy-ut 10.

A GÁBEL-féle ABC, amely hazánkban és a külföldön az összes szakkörökben méltó feltűnést keltet

héber kiadásu ABC-je (חנוך לנער)

alulírott könyvkereskedésben gyönyörű szép kiállításban már megjelent.

Bolti ára 40 fillér.

ALEXANDER VILMOS
könyvkereskedése
SÁTORALJAUJHELY.

A Kalapkirály 3, 4, 5 koronás különlegességekben
speciálista.
Kossuth Lajos-utca végén, Eskü-ut (Klotild pal.)

Tanító urak figyelmébe!

כשר kokuszsiirt szállítunk 5 kilós postadobozban helyben 5.60 koronáért, vagy bárhova bérmentve 6.40 koronáért

REBENWURZL és GRAUSZ Budapest, VI. Laudon-utca 3.
Vidéken lakó tanító urak mellékkeresetre tehetnek szert, ha ismerőseik körében megrendeléseket gyűjtenek számunkra. Orthodox **הכשר** kizárólag csak mi adhatunk.

A földrajz és csillagászat kedvelőinek

figyelmét felhívjuk a Magyar Földrajzi Intézet, Budapest V., Rudolf-rakpart 8. sz., következő kiadványaira:

UJDONSÁG: Magyarország vármegyéinek nagy kézi atlasza. 65 térkép. Nagy 4 rét. Tervezte és rajzolta Kogutowicz Manó. Ára pompás felbörkötésben 30.— kor. Régtől érzett hiányt pótol ez az atlasz, mely helynévtömegével, a járásoknak külön színekkel való feltüntetésével, általában a legújabb adatokon alapuló szabatos és remek kivitelével bizonyára minden tanító könyvtárában helyet nyer.

Havi 3 koronás részletfizetés mellett is megszerezhető.

ÚJ KIADÁS. Teljes földrajzi atlasz a nagyközönség használatára. Tervezte és rajzolta Kogutowicz Manó. Tartalma 68 kilencszímművészi fő- és számos melléktérkép. Bolti ára díszkötésben 10.— kor.

Hozzávaló kézikönyv, Czirbusz Géza dr.-tól, Balbi nagy földrajzi művének fordítójától, 234 gyönyörű illusztrációval, díszes egész vászonkötésben 6.— kor.

Az első, minden ízében hazai készítésű, nagy kézi atlasz, a művelt közönség használatára. A tudományos művek és napilapok olvasásánál, a napi kérdések tárgyalásánál, általában pedig a szellemi élet minden mozzanatában nélkülözhetetlen segédeszköz.

Havi 2 koronás részletfizetés mellett is megszerezhető.

3 készülék, melyek segítségével az asztronómia legnehezebb problémái játszva megérthetők

A Nap és csillagok járása a föld tetszőleges helyén. Lóskay Miklós elmés találmánya. 25 cm. átmérőjű forgatható korong, melyről az illető hely földrajzi szélességére beállítva, leolvasható a Nap kelte és nyugta, a nappal hossza, a deleli Nap magassága, a polgári és csillagászati szürkület tartama és sok más érdekes adat. Kimerítő magya szöveggel 1.70 K.

A csillagos Ég Közép-Európa számára. 25 cm. átm. forgatható korong, mely a megfelelő időre beállítva, a néző feletti csillagos eget mutatja, a csillagképek megnevezésével. Használati utasítással 1.70 K.

Világra. Dr. Fialowski tanár eszméje alapján kidolgozta Kogutowicz Károly. 25 cm. átmérőjű forgatható korong többszínű nyomásban, részletes magyarra fordított szöveggel. Ára 1.70 K. Ez a külföldön is nagy szenzációt keltett magyar találmány egyszerű beállításra rögtön mutatja a Föld bármely helyének egyazon órában való időbeli különbségét, pl. ha nálunk d. e. 11 óra van, hány óra van ugyanakkor Pekingben vagy New-Yorkban. Eppen így a dátumbeli eltéréseket is mutatja, pl. hogy ha nálunk nov. 16-ika, szerda esti 8 óra van, akkor Tokióban már nov. 17-ike, csütörtök reggeli 4 óra van. Ezenkívül sok nehéz kozmografiai feladat — a milyenek a magyarra fordított szövegben vannak felsorolva — könnyed megérthetőséghez alkalmas.

Ujságolvasás közben nélkülözhetetlenek a harcztér térképei Az orosz-japán harcztér átnézeti térképe. Összeállította Kogutowicz Manó. II. javított és bővített kiadás. Ára 40 fillér.

Kórea és a határos mandzsuriai területek, valamint Port-Arthur részletes kéztérképe. Összeállította Kogutowicz Manó. Ára 70 fillér.

A fenti kiadványok együtt megrendelve havi 5 koronás részletfizetés mellett is megszerezhetők.

Megrendelések a Magyar Földrajzi Intézethez intézendők: Budapest, V., Rudolf-rakpart 8. sz.

P. Halász István szobrász és tanszerkészítő
Budapest, Izabella-utca 33. szám.

Kitüntetve az 1900. évi párizsi kiállításon és több magyarországi kiállításon. Legfelsőbb királyi elismerés. A vallás- és közoktatásügyi ministerium és a földművelésügyi ministerium szállítója a szobrászati szakmába vágó és mindennemű iskolai célokra szolgáló gyümölcs, gomba, állat-utánzatok stb.-ben.

Ajánlható cégek.

Weisz Salamon Budapest, Népszínház-utca 25. Ajánlja nagy raktárát üveg, porcellán és lámpa árukban. Épületüveges. Képrámák nagy választékban.

Müller Testvérek, Budapest. Vegyészeti gyár. Tinta, tus és aquarell-festék gyártmányaik a legjobbak.

Weisz Sándor Budapest, Ferenciek-bazára 19. Jutányos áron készít elegáns szabású uri ruhákat. Angol és francia ruhaszövet raktár.

HORÁNSZKY JÁNOS

állat-präparator és tanszerkészítő

Budapest, Kossuth Lajos-utca 16.

Állatok, madarak tömése, valamint iskolák részére mindenféle állat, madár, növény és minden präparatori tanszerek nagy raktárából legolcsóbban kaphatók.

Dadogást és minden beszédhibát kezesség mellett a legegyszerűbb és legújabb mód szerint sikeresen gyógyít

SOLT LAJOS Budapest, VII., Erzsébet-körut 29. Orvosi felügyelet személyes vezetésem alatt.

Budapestre utazók figyelmébe!

Ki akar jól rágni?

Tanárok, tanítók és tanítónők kedvezményben részesülnek.

Lion 1894. díj

Kitüntelve Grand Prix.

FOGAK 2 frttól és teljes fogsorokat rágásra beilleszt 24 óra alatt jótállással a gyökér eltávolítása nélkül. Eltört és nem jól illő fogsorok javítása 2 óra alatt 1 frttól. Amerikai fogműteremtulajdonos **KOVÁCS I.,** Gr. Hadik-palota Károly-körut 9. II. em. S. — Található reggeli 9-től d. u. 6-ig. Vasárnap és ünnepnapokon is.

ELSŐ MAGYAR ACÉLIRÓTOLL-, TOLLSZÁR- ÉS INDIGÓ MÁSOLÓ PAPIRGYÁR
SCHULER JÓZSEF, BUDAPEST

Gyár: X. Gyömrői-út 61. — Iroda: VI. Dálnok-utca 26.

Gyártmányai: Acélirótollak, tollszárak, iratkapcsok, rajzszegek; indigo- és színes másolópapirosok, fényérzékeny másolópapirosok pozitív és negatív eljáráshoz, rajzmásolópapirosok, olajlapok, cerosin- és viaszpapirosok.

Pártoljuk a honi ipart!!

Az igaz magyar gazdasszony nem küldi már ruháit külföldre tisztítás és festés végett, mert

Beierl József

műfestő és vegytisztító

Budapest, VI. Király-utca 8.

az udvarban

a legjutányosabban és legpontosabban vegytisztít és fest bármilyen uri és női szövet-, selyem-, bársony- és csipke-ruhát. **Csipke- és szövetfüggönyök tisztítása.** — Vidéki megrendelések gyorsan, pontosan és jutányosan eszközöltetnek.

Főüzlet:

Budapest, VI. Király-utca 8.

az udvarban.

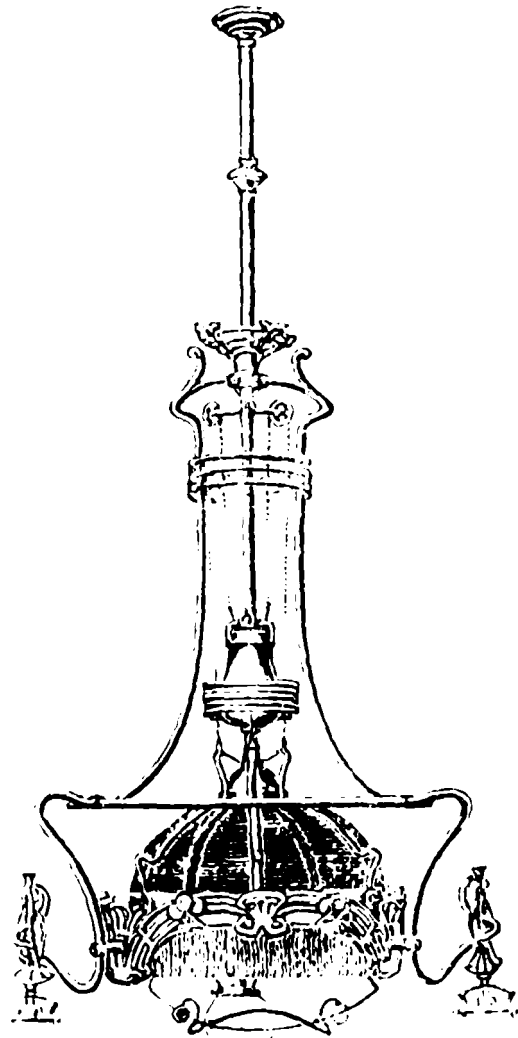
Gyűjtőtelep:

Budapest, VI. Múzeum-körut 31.

Ujpest, Kemény Gusztáv-utca.

**Magyar Fém- és Lámpaár-
gyár r. t., Budapest—Köbánya.**

*Villamos- és légszesz-csillárok
Petroleum-lámpák*
legegyszerűbb kivittől a legpazarabbig.

Raktárak Budapesten:

II. Fazekas-tér 3-4. szám.

V. Gizella-tér 1. sz.

VI. Teréz-körut és Király-utca sarkán

VIII. Üllői-ut 2., a Kálvin-tér sarkán.

X. Jászberényi-út.

Vidéken:

Pozsony,

Lörincskapu-utca 1

Kolozsvár,

Wesselényi-utca 20.

Debrecen,

Simonffy-utca.

Éder Antal Gyula

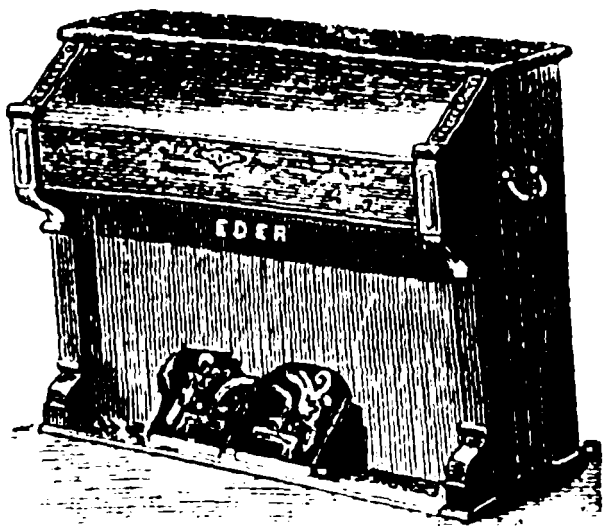
Budapest,

IV., Váci-utca 28. szám,

a városháztérnél.

Alapítva 1846.

Telefon 924.

Bel- és külföldi zongorák, pianók és harmoniumok nagy raktára

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

**Elsőrangú SINGER
varró-gépeket**

nagybani árban 75 koronától feljebb, minden árfelemelés nélkül havi 8 és 10 koronás részletre szállítunk 6 évi jótállással vidékre is bárhova

Használt varrógépeket

az újak eladása előmozdítása céljából előnyösen, az általunk eladható legmagasabb árban becserelelünk és az újakat a szigorúan szabott árjegyzékünk alapján

részletfizetésre

is szállítjuk oly értelemben, hogy a fenmaradó összeg havi 8 és 10 k. részletekben törleszthető.

Cégünk kizárólag elsőrendű Singer-gépeket tart raktáron, melyek össze nem tévesztendő holmi bécsi tucatgépekkel, melyeket egyes, különösen bécsi cégek különféle hangzatos és cifra nevek alatt becsájtanak forgalomba.

Láng Jakab és Fia varrógép és kerék-pár nagy raktára.

Budapest, VIII., József-körut 41.

Fióközlet: Baross-tér 4 szám